

Oslo 2.3.2012

FRIVILLIGE ORGANISASJONERS ERFARING MED MOMSKOMPENSASJONS- ORDNINGEN FOR FRIVILLIGE ORGANISASJONER I 2011

1. Innledning

2011 var det andre året i innfasingen av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. Ordningen ble lansert av tidligere Kulturminister Trond Giske 16.6.2009 og innført i statsbudsjettet for 2010. Forskriften som etablerer momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner ble vedtatt 7. juni 2010 og endret 6. mai 2011.

Denne erfaringsrapporten oppsummerer de frivillige organisasjonenes erfaringer med ordningen i etterkant av andre runde med søknader og tildelinger av momskompensasjon til frivillige organisasjoner.

Rapporten tar utgangspunkt i

- opplysninger fra Lotteri- og Stiftelsestilsynets hjemmesider
- spørreundersøkelse som Frivillighet Norge gjorde blant medlemsorganisasjonene om deres erfaringer med søkeprosessen i september 2011
- utredningen "Kompensasjon av merverdiavgift til frivillige organisasjoner", som er gjennomført av Bjarne Dælie på oppdrag fra Frivillighet Norge
- løpende tilbakemeldinger til sekretariatet i Frivillighet Norge fra medlemsorganisasjonene i møter, skriftlige henvendelser og telefoner
- organisasjonenes kommentarer til spørreundersøkelsen og utredningen "Kompensasjon av merverdiavgift til frivillige organisasjoner", og innspill til momskompensasjonsordningen generelt, som er kommet fram i nettverksgruppe skatt og avgift i møter 17.10. og 12.12. 2011.

Frivillighet Norges konklusjoner i forhold til videreutvikling av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er tatt inn avslutningsvis i rapporten under pkt.8

2. Om momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

2.1. Kort om ordningen

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner ble lansert av kulturminister Trond Giske 16. juni 2009 med følgende innhold, som ble gjentatt i statsbudsjettet for 2010 som ble lagt fram i oktober samme år:

- Ordningen skal omfatte både vare- og tjenestemoms
- Den skal knyttes til registrering i frivillighetsregisteret
- Den skal være frivillig

FRIVILLIGHETNORGE

- Den skal være reelt tilgjengelig for både små og store organisasjoner, samt organisasjoner som ikke er omfattet av statlige støtteordninger eller mottar spillemidler. Dette kan gjøres ved for eksempel å bruke sjablongmodellen i dagens tjenestemomskompensasjonsordning
- Det skal ikke stilles krav om momspiktig omsetning
- Ordningen skal tre i kraft fra 1. januar 2010
- Dagens merverdiavgiftskompensasjon av tjenestemoms innlemmes i den nye ordningen
- Alle gjeldende unntak/fritak som eksisterer for frivilligheten i Lov om merverdiavgift, tilhørende forskrifter, rundskriv og annet regelverk – skal opprettholdes
- Ordningen må være administrativt håndterbar for frivillig sektor og for staten
- Ordningen skal være rammestyrkt med en økning på 1 milliard kroner utover dagens kompensasjon
- EØS-avtalens regelverk for offentlig støtte legges til grunn
- Ordningen innføres jevnt med oppfølgingen av kulturløftet og skal samlet tilføres en milliard kroner i resten av kulturløftets periode 2010 - 2014.

2.2. Økonomisk ramme

Regjeringen satt av en ramme på 608 millioner kr til momskompensasjonsordningen i statsbudsjettet for 2011. Dette var en økning på 200 mill kr i forhold til i 2010.

I statsbudsjettet for 2012 er det satt av 627 mill kr til ordningen, dvs. at ordningen **ikke** økes jevnt med Kulturløftet, men at den reguleres i takt med forventet endring i konsumprisindeksen i 2012. Regjeringen har lovet å trappe ordningen opp til 1, 2 mrd kr innen 2014.

2.3. Organisasjonene kan søke kompensasjon via to ulike søkemodeller

Momskompensasjonsordningen åpner for at organisasjonene kan søke momskompensasjon enten via den såkalte forenklede søkemodellen eller den dokumenterte modellen. Svært enkelt sagt innebærer den forenklede modellen at organisasjonene rapporterer totale driftskostnader til Lotteritilsynet, og tilstår momskompensasjon på bakgrunn av IRIS' beregning av gjennomsnittlige momskostnader i frivillige organisasjoner (foretatt i 2008). Den dokumenterte modellen innebærer at organisasjonene rapporterer momskostnadene sine til Lotteritilsynet og tilstår kompensasjon på bakgrunn av disse.

2.4. Søknadsfrist

Lotteritilsynet satt søknadsfristen for å søke momskompensasjon til 15. august 2011. Revisorerklæringer kunne ettersendes innen 1. september 2011.

3. Om antall søkere, søknadsbeløp, tildelinger og avslag i 2011

3.1. Antallet søkere, totalt søknadsbeløp og hvordan søkerne fordeler seg på de to søkemodellene

Lotteri- og Stiftelsestilsynet opplyser på sin hjemmeside at de fikk inn 880 søknader om momskompensasjon. Det totale søknadsbeløpet var 1, 214 mrd kr.

Frivillighet Norges opptelling på Lotteritilsynets nettside viser at 139 organisasjoner brukte dokumentert modell for å søke momskompensasjon i 2011. Resten har brukt den såkalte forenklete søkemodellen.

3.2. Antall godkjente søkere, totalt søknadsbeløp fra disse og tildeling av kompensasjon/avkortning
Lotteritilsynet opplyser at i alt 699 organisasjoner har fått utbetalt momskompensasjon i 2011. Disse har til sammen søkt om 1, 172 mrd kr i kompensasjon. Det er utbetalt nesten 600 mill. kr i momskompensasjon. Søkerorganisasjonenes krav om kompensasjon er dermed avkortet med 49%. Utbetalingen av momskompensasjon ble foretatt i desember 2011.

3.3. Antall avslag og litt om begrunnelsene for disse

181 søkere har fått avslag på søknadene om momskompensasjon. Søknadene fra organisasjoner som har fått avslag beløper seg til i alt 42 mill kr.

Så vidt vi kan se av Lotteritilsynets nettside, og på bakgrunn av tilbakemeldinger fra våre medlemsorganisasjoner synes det som om avslagene er gitt av følgende årsaker:

- Lokallag har søkt momskompensasjon direkte hos Lotteritilsynet, snarere enn via sentralledet i organisasjonen
- Lotteritilsynet vurderer at organisasjonen driver offentlig eller kommersiell virksomhet.
- Lotteritilsynet vurderer at det ikke er gitt tilstrekkelig dokumentasjon på frivillig innsats i organisasjonen.

Se nærmere om dette under pkt. 6 i rapporten.

4. Klagesaksbehandling

Da det var aktuelt å starte arbeidet med søknadene om momskompensasjon på forsommeren 2011, fikk Frivillighet Norge tilbakemeldinger om at organisasjoner som hadde påklaget avslag på hele eller deler av søknad om momskompensasjon i 2010, ennå ikke hadde fått endelig svar i klagesaken. Frivillighet Norge tok dette opp med Kulturdepartementet. Departementet kontaktet deretter de organisasjonene det gjaldt direkte med sikte på å finne løsninger tilpasset hver enkelt organisasjons situasjon.

I brukerforum for momskompensasjonsordningen ble det i møte 24. november 2011 opplyst om at antallet klagesaker etter år 1 (2010) i momskompensasjonsordningen hadde vært betydelig. Klagenes gjaldt et totalt beløp på 150 mill. kr. Det ble opplyst at 8 klagere fikk medhold og at de hadde fått etterbetalt til sammen 5, 5 mill. kr. i momskompensasjon. Beløpet ble belastet momskompensasjonspotten i 2011.

Se mer om det materielle innholdet i klagesaksbehandlingen i rapportens pkt. 6.

5. Spørreundersøkelse: Organisasjonenes erfaringer med søkeprosessen i 2011

For å samle inn erfaringer rundt Momskompensasjonsordningen for 2011, ble spørreskjema sendt ut til alle generalsekretærer i Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner i slutten av september 2011. Frivillighet Norge gjennomførte tilsvarende undersøkelse i fjor.

Undersøkelsen dekker faktisk søknadsbeløp og estimert mulig søknadsbeløp for 2010 og 2011, erfaringer med søknadsprosessen og hvordan ordningen fungerer.

Svarprosent

Svarprosenten er på 70 % i 2011, mot 41,6% i 2010.

Antall respondenter var 195, hvorav 154 har søkt kompensasjon. Det er viktig at også organisasjoner som ikke har søkt momskompensasjon besvarer undersøkelsen, fordi det gir oss innblikk i årsaker til at organisasjoner ikke deltar i ordningen.

Respondentenes totale søknadsbeløp

79 % av respondentene har søkt om momskompensasjon med til sammen 1, 043 mrd. kr.

Til sammenlikning opplyses at 88% av respondentene i fjorårets undersøkelse, opplyste at de hadde søkt om i alt 866 mill. kr. i momskompensasjon.

Undersøkelsen dekker 85 prosent av det totale søknadsbeløpet Lotteri- og stiftelsestilsynet oppgir på sin nettside (1, 214 mrd kr).

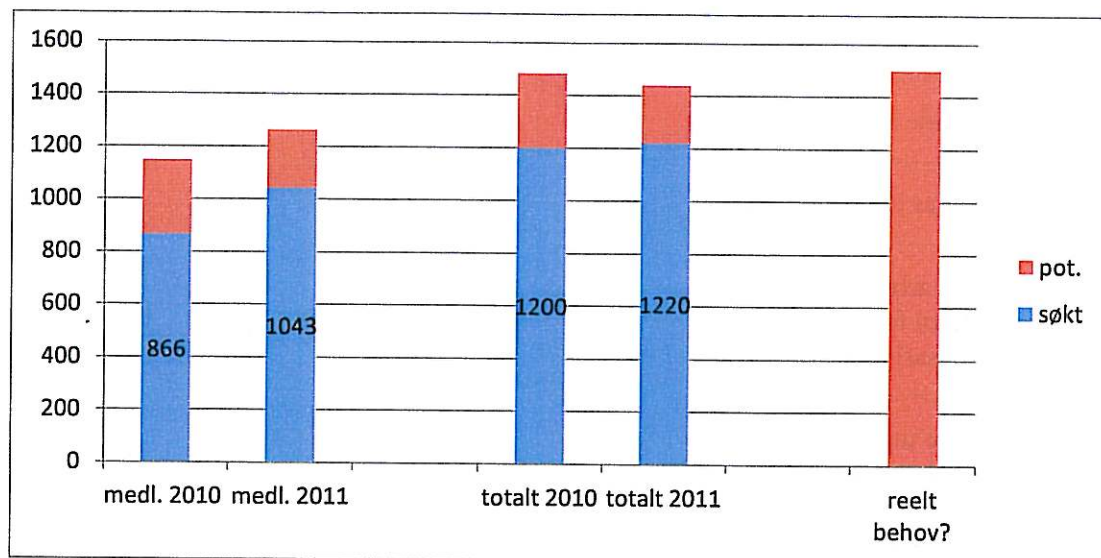
Organisasjonene antar de kunne søkt om 1, 420 mrd kr under optimale søkeforhold

37,7% av respondentene tror de kunne søkt kompensert et høyere beløp i 2011 enn de faktisk søkte om, dersom forholdene hadde vært optimale. Basert på informasjon fra disse, kan vi anslå at det samlede søknadsbeløpet for respondentene kunne vært på 1,420 milliarder kr ved optimale søknadsforhold. Lotteritilsynet opplyser at organisasjonene til sammen har søkt om kompensasjon for 1,214 mrd kr.

Til sammenlikning opplyses at 60% av respondentene i fjorårets undersøkelse mente at de kunne søkt høyere kompensasjon. Flere organisasjoner har altså opplevd at forholdene var bedre i år 2 enn i år 1, men 1/3 av organisasjonene opplever altså fortsatt at de ikke er i stand til å søke den kompensasjonen de mener de har grunnlag for å søke.

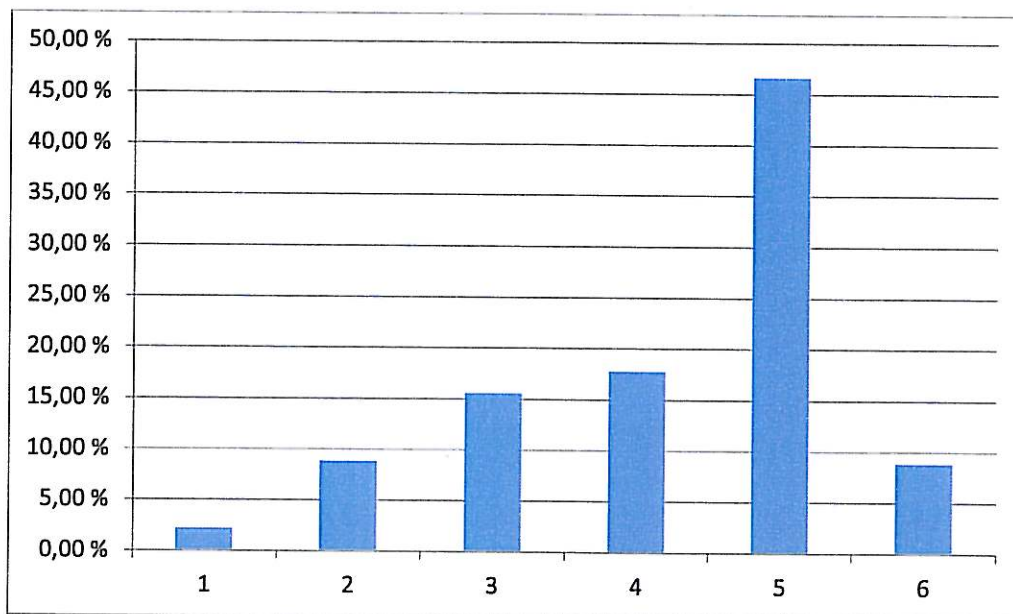
FRIVILLIGHETNORGE

Faktiske og potensielle søknadsbeløp

Om årsakene til at organisasjoner ikke deltar i momskompensasjonsordningen

41 av organisasjonene som har svart på undersøkelsen har **ikke** søkt momskompensasjon i 2011. Organisasjoner som ikke har søkt om momskompensasjon oppgir som årsak at de enten ikke kvalifiserer til ordningen og/eller at det er for stor arbeidsmengde og/eller for store utgifter knyttet til søknadsarbeidet, i forhold til forventet kompensasjonsbeløp.

FRIVILLIGHETNORGE

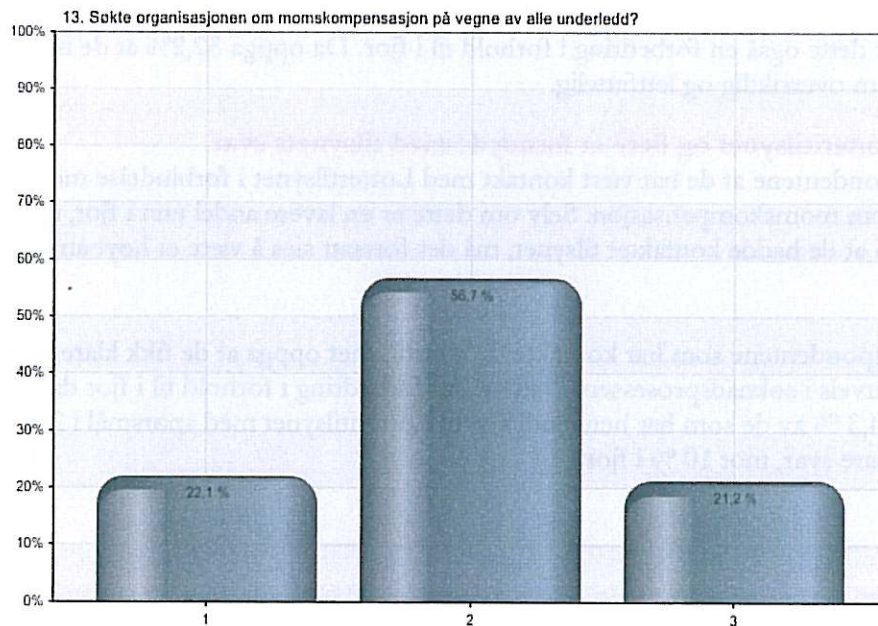
1	Manglende kapasitet
2	Vi kjenner ikke til ordningen
3	For stor arbeidsmengde i forhold til forventet kompensasjonsbeløp
4	For store utgifter knyttet til å søke (f.eks til revisjon) i forhold til forventet kompensasjonsbeløp
5	Organisasjonen faller utenfor momskompensasjonsordningen
6	Annet (ikke holdt fristen)

Om underleddenes deltakelse i ordningen

For 2011 ble lokalledd og regionalledd slått sammen til en kategori – underledd, for å gjøre det enklere. Dermed er ikke årets tall sammenliknbare med fjorårets. Av respondentene i vår undersøkelse opplyser 21,2% at de ikke har søkt momskompensasjon for noen av sine underledd.

FRIVILLIGHETNORGE

1	Ja
2	Nei, vi søkte bare for noen av underleddene
3	Nei, vi søkte bare for sentralleddet

Av de som ikke har søkt momskompensasjon for noen av sine underledd, oppgis følgende årsaker:

- underledd rapporterer ikke driftskostnader til sentralleddet (74,6%)
- manglende kapasitet i underledd til å rapportere/sende inn søknad (62,7%)
- noen underledd har ingen/ubetydelig økonomi (61%)
- manglende kapasitet i sentralleddet til å innhente tall (20%).

Forenklet søkemodell er mest brukt

Ca 90% av respondentene valgt å bruke forenklet søknadsmodell i 2011.

91% av respondentene hadde valgt å bruke forenklet modell i vår undersøkelse i fjor.

Flere opplever søkeprosessen som oversiktlig og lettfattelig

77,6 % av respondentene som har søkt om momskompensasjon, sier de opplevde prosessen som oversiktlig og lettfattelig. Dette er en forbedring i forhold til i fjor da 64,2% oppga det samme.

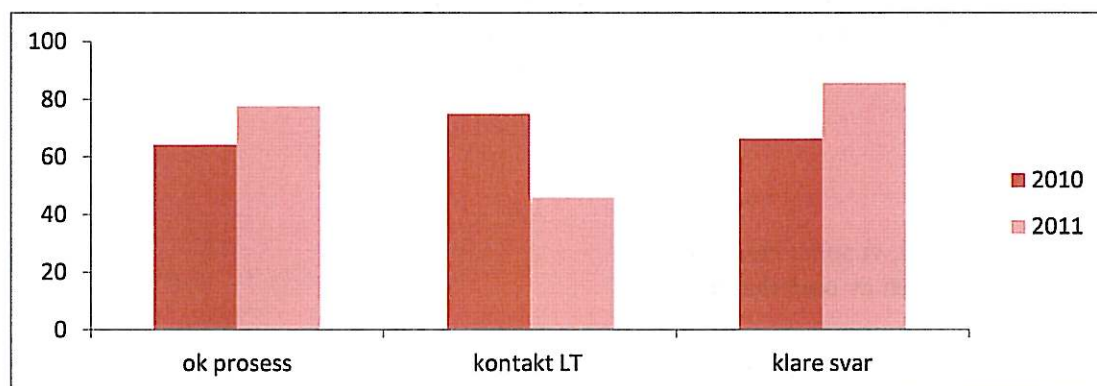

17,1 % av respondentene opplevde ikke prosessen i 2011 som oversiktlig og lettfattelig. 5,3 % svarer at de ikke vet. Totalt sett er dette også en forbedring i forhold til i fjor. Da oppga 32,2% at de ikke opplevde søkeprosessen som oversiktlig og lettfattelig.

Færre henvendelser til Lotteritilsynet og flere er fornøyde med tilsynets svar

I 2011 oppga 47 % av respondentene at de har vært kontakt med Lotteritilsynet i forbindelse med utformingen av søknaden om momskompensasjon. Selv om dette er en lavere andel enn i fjor, da 75 % av respondentene oppga at de hadde kontaktet tilsynet, må det fortsatt sies å være et høyt antall henvendelser.

I 2011 oppga 85,7 % av respondentene som har kontaktet Lotteritilsynet oppga at de fikk klare svar på konkrete spørsmål underveis i søknadsprosessen. Dette er en forbedring i forhold til i fjor da bare 66,3 % oppga det samme. 4,3 % av de som har henvendt seg til Lotteritilsynet med spørsmål i 2011 opplevde **ikke** at de fikk klare svar, mot 10 % i fjor.

Opplevelse av prosessen og kontakten med Lotteritilsynet.

6. Tilbakemeldinger fra organisasjonene i nettverksgruppemøter, på mail og telefon til Frivillighet Norge.

6.1. Nytt elektronisk søknadsskjema.

Fordi søknadsfristen gikk ut 15. august opplyste flere av våre medlemsorganisasjoner at de ønsket å arbeide med søknaden om momskompensasjon før de skulle avvikle sommerferie. Det skapte problemer for dem at det elektroniske søknadsskjemaet lot vente på seg. Det ble først tilgjengelig på Lotteritilsynets hjemmeside medio juni.

For øvrig ga organisasjoner tilbakemeldinger om at de var fornøyde med å bruke det elektroniske søknadsskjemaet.

6.2. Organisasjoner med liten økonomi opplever at "vinninga går opp i spinninga".

Medlemsorganisasjonene våre opplyser at revisorgodkjenningen av selve søknaden om

FRIVILLIGHET NORGE

momskompensasjon er en betydelig ekstrakostnad for **alle** som er pålagt å bruke statsautorisert revisor i forbindelse med søknaden om momskompensasjon.

Organisasjonene anslår at revisorkostnaden knyttet til godkjenning av momskompensasjonssøknad i et gjennomsnittlig underledd (som har driftskostnader over 5 mill kr) beløper seg til mellom 2000 og 4000 kr. Denne kostnaden kommer på toppen av utgiftene til revisorgodkjenning av organisasjonens årsregnskap.

For sentralorganisasjoner med liten økonomi fører revisjonskostnadene knyttet til godkjenning av søknaden om momskompensasjon, fort til at "vinninga går opp i spinninga". Vi har fått følgende eksempel fra M.E. nettverket i Norge (MENiN), som er en hierarkisk oppbygd organisasjon med et sentrallledd og underledd flere steder i landet. Organisasjonens totale driftskostnader var 575 000 kr i 2010. Organisasjonen søkte momskompensasjon i 2010 som en sentralorganisasjon med underledd. De opplyser at:

"...vi fikk utbetalt kr. 9411,- Og hadde ekstra utgifter til revisorbistand på kr.4600,- + mva. Regningen ble da kr.5750,- Vi satt igjen med overskudd på kr. 3661,- Det har vært mye arbeid med å lese regelverket på 14. sider og ikke minst forstå hvordan vi skal søke på korrekt måte."

Som følge av at økonomien i underleddene i MENiN er så liten at de ikke sender inn søknader om momskompensasjon til sentrallleddet, besluttet kassereren å søke momskompensasjon som **enkelstående søker** (jfr. forskrift om mva-kompensasjon for frivillige organisasjoner § 3 f) i 2011. Enkelstående søkere trenger ikke revisorgodkjenning av søknaden dersom driftskostnadene i organisasjoner er under 1 mill kr. årlig. Dermed ville MENiN unngå at revisorkostnadene spiste mer enn halve momskompensasjonsbeløpet. MENiNs offentlige godkjente revisor var enig med organisasjonen om at det var fornuftig å søke kompensasjon som enkeltstående søker.

Lotteritilsynet var imidlertid ikke villig til å behandle MENiN som en **enkelstående søker** som i henhold til forskrift om mva-kompensasjon for frivillige organisasjoner § 3 litra f) er en

*"juridisk enhet som **ikke** er tilknyttet et sentrallledd og som søker kompensasjon på egen hånd"* (Frivillighet Norges utheving)

Lotteritilsynet oppga overfor MENiN at de la avgjørende vekt på at MENiN de facto har underledd og er en sentralorganisasjon, og at MENiN hadde krysset av for dette. Lotteritilsynet oppga at det var uten betydning at MENiN faktisk ikke søkte momskompensasjon på vegne av noen av underleddene. På dette grunnlaget opprettholdt Lotteritilsynet kravet om at MENiN måtte innhente revisorgodkjenning på søknaden om momskompensasjon.

6.3. Lotteritilsynets tolkning av forskriften om mva-kompensasjon til frivillige organisasjoner.

Frivillighet Norge får tilbakemelding fra medlemsorganisasjonene om at både de og deres revisorer ofte er i tvil om hvordan forskriften om mva-kompensasjon til frivillige organisasjoner skal oppfattes. Da det knapt fins forarbeider til forskriften om momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner og ordningen nylig er implementert, er det lite å støtte seg til når reglene skal

forstås og anvendes. Organisasjonene og revisorene henvender seg derfor ofte til Lotteritilsynet med spørsmål (47% av organisasjonene har kontaktet tilsynet jfr. spørreundersøkelsen som er presentert i kapittel 5).

I nettverksgruppen skatt og avgift opplyste medlemsorganisasjonene at de mente Lotteritilsynet ga klare svar, men at de ikke alltid var enig i svaret. Særlig mange organisasjoner var opptatt av Lotteritilsynets tolkning av vilkårene som er stilt i § 5 siste ledd litra a) og vilkårene i § 7 4. ledd, første punktum. Bestemmelsene utelukker følgende fra deltakelse i momskompensasjonsordningen:

- virksomhet som er organisert privatrettslig, men som det offentlige står bak
- organisasjoner som ikke kan dokumentere at frivillig innsats er en viktig del av virksomheten

Organisasjonene oppgir overfor Frivillighet Norge at de opplever Lotteritilsynets og klagenemdas tolkning av disse vilkårene som noe tilfeldig, og i liten grad basert på kunnskap om frivilligheten. Organisasjonene etterlyser klare kriterier for hvor stor den frivillige innsatsen må være i relasjon til andre innsatsmidler, for at den skal ansees å være en viktig del av virksomheten. På samme måte etterlyser de klare kriterier for vurderingen av når det offentlige må ansees å stå bak en virksomhet.

Sekretariatet i Frivillighet Norge vil også peke på at Lotteritilsynets tolkning av § 3 litra f) som er omtalt i foregående punkt 6.2., knapt kan sies å være forenlig med ordlyden i bestemmelsen. Tilsynets tolkning er åpenbart fundert på formålsbetraktninger mer enn på den faktiske ordlyden i bestemmelsen.

6.3.1. Særlig om studieforbundene.

Studieforbundene fikk avslag på sine søknader om momskompensasjon i fjor fordi Lotteritilsynet ikke fant at de oppfylte vilkårene i § 5 siste ledd litra a) og/eller vilkårene i § 7 4. ledd, første punktum. Studieforbundene fikk ikke gjennomslag for sine klager over avslag på søknadene om momskompensasjon i 2010.

Frivillighet Norge gjør imidlertid oppmerksom på at Kulturdepartementet i den hurtigarbeidende arbeidsgruppen som var i funksjon sommeren 2009 (etter invitasjon fra Kulturministeren 16.06.2009) uttalte at den nye vare og tjenestemomskompensasjonsordningen som skulle etableres, skulle være åpen for alle som inntil da hadde deltatt i tjenestemomskompensasjons-ordningen. Studieforbundene deltok i den gamle tjenestemomskompensasjonsordningen. De deltok også aktivt i Kulturdepartementets opplæringsøkter i juni 2010. Det ble ikke opplyst i opplæringsøktene at Studieforbundene ikke kunne delta i den nye momskompensasjonsordningen.

6.4. Om organisasjonenes bruk av henholdsvis forenklet og dokumentert søkemodell

På samme måte som i fjor vil Frivillighet Norge peke på det uheldige i at organisasjonene får refundert momsutgifter i den forenklete modellen som de er nødt til å trekke fra dersom de velger å søke via dokumentert modell. Dette gjelder momskostnader knyttet til servering på møter, seminarer og konferanser, og til innkjøp av kjøretøy og hengere som benyttes i den frivillige virksomheten.

FRIVILLIGHETNORGE

Flere av våre medlemsorganisasjoner opplyser at de får høyere økonomisk uttelling dersom de bruker forenklet søkemodell enn om de bruke dokumentert modell. Noen er bekymret for at de skal bli mistenkeliggjort fordi de velger å bruke den modellen som gir høyest uttelling og opplyser at de har kontaktet Lotteritilsynet for å unngå dette. Der får de som svar at de trygt kan søke den modellen som gir høyest uttelling, uten risiko for å bli mistenkeliggjort. Resultatet er at mange organisasjoner opplever at de ikke har noe reelt valg med hensyn til hvilken modell de skal benytte.

Frivillighet Norges prinsipielle standpunkt er at momskompensasjonen skal være tett knyttet til organisasjonenes reelle momskostnader.

6.5. Om søknadsfristen

Frivillighet Norge får tilbakemelding fra barne og ungdomsorganisasjoner om at sommerferieavvikling i perioden juni – august innebærer at det er vanskelige å få inn søknader momskompensasjon fra underledd i organisasjonene.

FRIVILLIGHETNORGE

7. Utredningen ”Kompensasjon av merverdiavgift til frivillige organisasjoner”

Følgende rapport inneholder en studie av regnskapene i 10 sentralorganisasjoner og 30 underledd. Rapporten ser på utgiftsstrukturen i organisasjonene, variasjonen mellom andel momskostnader og momskompensasjon og gir en vurdering av 35 prosent merverdiavgift (som legges til grunn i forenklet modell) som beregningsnøkkel.

Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at de 10 organisasjonene som er omtalt i rapporten er anonymisert. Valget av organisasjoner er tilfeldig, men en har søkt å finne et representativt utvalg organisasjoner. Organisasjonene befinner seg i følgende kategorier i Frivillighetsregisteret:

9300 internasjonale aktiviteter
7100 interesseorganisasjoner
1100 kultur og kunst (2 stk)
1300 rekreasjon og sosiale foreninger
7100 interesseorganisasjoner
5100 natur og miljøvern (2 stk)
1200 idrett
10100 tros og livssynsorganisasjoner

To av organisasjonene er barne og ungdomsorganisasjoner. Valget er organisasjoner er gjort med utgangspunkt i at de skal gjenspeile mangfoldet i medlemsorganisasjonene i Frivillighet Norge både hva angår størrelse (antall lokallag og antall medlemmer) og aktivitet hos sentrallidd vs. Lokallag.

11/10 2011

KOMPENSASJON AV MERVERDIAVGIFT TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Undersøkelse av 10 sentralledd og 30 underledd
Av Bjarne Dæhli på oppdrag fra Frivillighet Norge

KOMPENSASJON AV MERVERDIAVGIFT TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER

På oppdrag fra Frivillighet Norge er det gjennomført en undersøkelse om momskostnader i et utvalg frivillige organisasjoner for regnskapsåret 2009.

Rapporten beskriver:

- Utgiftsstruktur for 10 sentralledd med respektive 3 underledd
- Variasjon mellom andel momskostnader og andel kompensasjon
- Vurdering av 35 prosent merverdiavgift som beregningsnøkkel i forenklet ordning

Rapporten består av regneeksempler og kvalifiserer ikke som en uttømmende analyse av momskostnader i frivillig sektor. Rapportens hovedfunn viser imidlertid en tendens innen utvalget.

Hovedfunn:

- Alle sentralledd i utvalget vil uten avkortning få en høyere momskompensasjon enn faktiske momskostnader
- Underleddene har med dagens ordning lavere momskompensasjon enn de reelle momskostnadene
- 7 av 10 sentralledd ha høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent
- 28 av 30 underledd har høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN.....	2
2. METODE OG AVGRENSNINGER.....	2
3. KOSTNADSFORDELING I UTVALGET	4
4. MOMSKOSTNADER I SENTRALLEDD	5
5. MOMSKOSTNADER I UNDERLEDD.....	8
6. TOTAL AV BEREGNET MOMSKOSTNAD OG BEREGNET KOMPENSASJONSKRAV	11
7. HOVEDFUNN	12

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner ble innført som følge av innføringen av moms på tjenester etter merverdiavgiftsreformen i 2001. Hensikten var å kompensere frivillige lag og foreninger for merutgiftene som følge av reformen.

Ordningen ble relansert og utvidet gjennom ny forskrift om momskompensasjon for frivillige organisasjoner i juni 2010. Kulturdepartementet har ansvaret for ordningen, mens forvaltningsansvaret er lagt til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Kompensasjonen er ramlestyrt gjennom statsbudsjettet, slik at kompensasjon som tildeles den enkelte søker avkortes etter den totale, innvilgede søknadsmengden. For regnskapsåret 2009 tilsvarte dette 65 prosent av søknadsbeløpet.

Som en del av Kulturløftet II varslet regjeringen en opptrapping av midlene frem mot 2014. Ved fremleggelse av statsbudsjettet i 2010 varslet departementet en evaluering av ordningen i 2012 etter tildelingsrunden 2011.

Ordningen har en dokumentert modell og en forenklet modell. Organisasjonene velger selv om de benytter dokumentert eller forenklet modell. I dokumentert modell søkes kompensasjon basert på dokumenterte momskostnader, mens i forenklet modell oppgis de totale driftskostnader og fradrag for kostnader som faller utenfor ordningen. Søknadsbeløpet i forenklet modell beregnes på grunnlag av 35 prosent av driftskostnadene etter fradrag.

Lotteri- og stiftelsestilsynet beregningsnøkkel tar utgangspunkt i at frivillige organisasjoner betaler merverdiavgift for et beløp tilsvarende 35 prosent av driftsutgiftene. Forholdstallet for en gjennomsnittlig momssats er satt til 20 prosent.

IRIS gjennomførte høsten 2008 en internettbasert kartlegging av inntekter og utgifter i frivillige sektor. Fra sammendraget heter det blant annet at i gjennomsnitt for alle virksomheter utgjør merverdiavgiftspliktige utgifter omtrent 35 prosent av samlede driftskostnader.

En bærekraftig kompensasjonsordning for frivillige organisasjoner fordrer en beregningsnøkkel som samsvarer med de reelle momskostnadene. Hensikten med denne undersøkelsen er å se hvordan kompensasjonen slår ut i dag og hvor godt beregningsnøkkel treffer.

2. METODE OG AVGRENSNINGER

Undersøkelsen er utformet i samråd med Frivillighet Norges sekretariat med en løpende dialog på funn og problemstillinger.

Organisasjonene i utvalget

I samråd med Frivillighet Norge er ti organisasjoner valgt ut. For hver organisasjon er regnskap og momssøknad for sentralleddet innhentet. For hvert sentralledd er tre underledd undersøkt, totalt 30 underledd.

Det er stor forskjell på hvordan frivillige organisasjoner organiserer driften. Organisasjonene i utvalget tar sikte på å representere noe av mangfoldet. Utvalget representerer en bredde innen;

- forholdsmessig fordeling av sentrale driftskostnader og lokale driftskostnader
- organisasjonenes arbeidsfelt, blant annet etter ICNPO-kategoriene
- antall medlemmer og antall underledd

Henvendelsen har vært rettet sentralleddet, med spørsmål om å få innsyn i regnskap for 2009 samt grunnlag for kompensasjon sendt Lotteri- og stiftelsestilsynet i 2010. I de tilfeller hvor sentralleddet ikke har tilgang på regnskap for underledd er disse kontaktet direkte, eventuelt hentet fra organisasjonens nettside.

En av organisasjonene (A) har betydelig høyere driftskostnader for sentralleddet enn resten av utvalget. En annen organisasjon (C) har betydelig høyere driftskostnader for underledd. I den visuelle fremstillingen er kostnaden dividert med ti for de berørte leddene.

I fremstillingen er organisasjonene anonymisert.

Momsbelagte og momsfritatte varer og tjenester

De mest relevante postene som ikke er momsbelagt for frivillige organisasjoner er:

- Kontingenter (til for eksempel paraplyer og sammenslutninger)
- Finanskostnader (renter, gebyrer, forsikringstjenester)
- Egne deltakeravgifter (overføring til andre ledd i organisasjonen)
- Andre overføringer til egne ledd
- Lønn og personal
- Avskrivninger
- Trykk av medlemsblad (må være periodisk, ikke publikasjoner generelt)
- Aviser unntatt mva
- Bilgodtgjørelse
- Husleie utenfor næringsdrift

Undersøkelsen legger til grunn at organisasjonene ikke betaler moms på varer og tjenester som er momsfritatte, selv om det er en mulighet for at husleie og trykk av medlemsblad er fakturert med moms fra leverandør.

Uspesifiserte prosjektkostnader er antatt momspålagte. I undersøkelsen legges det til grunn at alle kostnader i regnskapet er ment til forbruk i organisasjonen.

Det tas ikke hensyn til ulike momssatser som på mat og transport. I kompensasjonsordningen benyttes en sats på 20 prosent.

I noen tilfeller kan kostnader ved seminarer og arrangementer som føres i regnskapet være redusert som følge av egenandeler fra deltakerne. Det legges til grunn at hele kostnaden er ført i regnskapet.

Andre skjønnsmessige vurderinger er gjort der det er hensiktsmessig og direkte spørsmål om enkeltposter i regnskapet er rettet til organisasjonene hvor det har vært nødvendig.

Bestemmelser for fradrag

Momskompensasjonen skal kompensere de relevante kostnadene, det vil si driftskostnaden knyttet til den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten. Av de totale kostnadene skal sentralleddet gjøre fradrag for:

- a) kontantoverføringer til egen organisasjon og samarbeidspartnere i utlandet
- b) lønnskostnader knyttet til personell stasjonert i utlandet som ikke er omfattet av punkt om kontantoverføringer
- c) driftskostnader knyttet til den merverdiavgiftspliktige delen av virksomheten, hvor de totale kostnadene knyttet til den avgiftspliktige delen av virksomheten skal trekkes ut
- d) overføringer til andre organisasjoner med rett til å søke selv, eller overføringer mellom ledd som inngår i den samlede søknaden
- e) merverdiavgiftskostnader som er kompensasjonsberettiget gjennom lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv., herunder frivillige organisasjoner som på vegne av kommune eller fylkeskommune produserer helse-, undervisnings- eller sosiale tjenester som kommune eller fylkeskommune er lovpålagt å utføre.

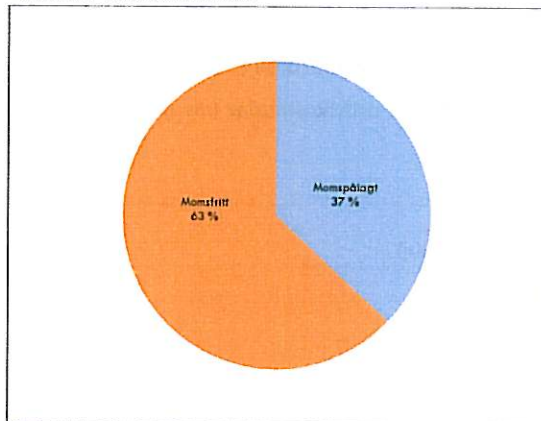
jf. § 7 femte til niende ledd og § 11

3. KOSTNADSFORDELING I UTVALGET

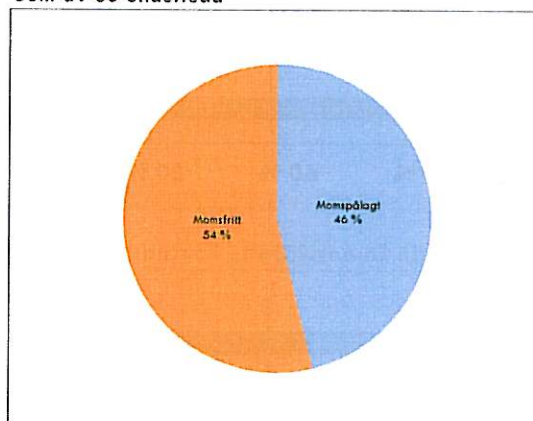
Driftskostnadene etter fradrag i utvalget spenner for sentralledd fra 6,1 mil til 325,3 mil (49.1 mil uten org A) og fra 2300 kr til 21,9 mil (2.9 mil uten org C) i underledd.

	Sentralledd(10)	Sentralledd unntatt A (9)	Underledd (30)	Underledd unntatt C (27)
Lønn og personal	kr 30 813 820	kr 14 304 979	kr 662 270	kr 139 785
Husleie	kr 2 397 358	kr 585 598	kr 107 738	kr 9 553
Finanstjenester	kr 806 890	kr 667 083	kr 21 087	kr 10 610
Kontingenter	kr 349 133	kr 205 230	kr 41 095	kr 3 206
Abonnementer/tidsskrift	kr 105 441	kr 77 978	kr 0	kr 0
Medlemsblad/avis	kr 860 051	kr 816 771	kr 6 929	kr 7 699
Avskrivninger	kr 1 757 064	kr 469 210	kr 9 722	kr 4671
Bilgodtgjørelse	kr 552 816	kr 222 876	kr 4 982	kr 307
Deltakeravgifter (egne)	kr 0	kr 0	kr 101 535	kr 2 344
Andre driftskostnader ikke mva	kr 1 422 981	kr 339 268	kr 14 617	kr 6 423
Reisekostnader (mva)	kr 1 339 010	kr 1 487 789	kr 17 519	kr 6 016
Kurs og konferanse (mva)	kr 175 699	kr 195 221	kr 0	kr 0
Andre driftskostnader (mva)	kr 20 071 480	kr 7 462 704	kr 815 312	kr 222 075

Snitt av 10 sentrale ledd

Sum av 30 underledd

Momspålagte kostnadene for sentralledd i utvalget er i snitt 37 prosent. Minste og største verdi blant sentralleddene er 18,5 og 55,6 prosent momspålagte kostnader. Sum av alle momskostnadene for sentralledd, utgjør 36 prosent av samlede driftskostnader.

De momspålagte kostnader i alle underledd i utvalget utgjør i sum 46 prosent. Minste og største verdi i utvalget er 15,9 og 99 prosent.

For underledd varierer andelen etter metode:

Sum: De totale momspålagte kostnader for alle underledd, av totale kostnader for alle underledd: 46 prosent

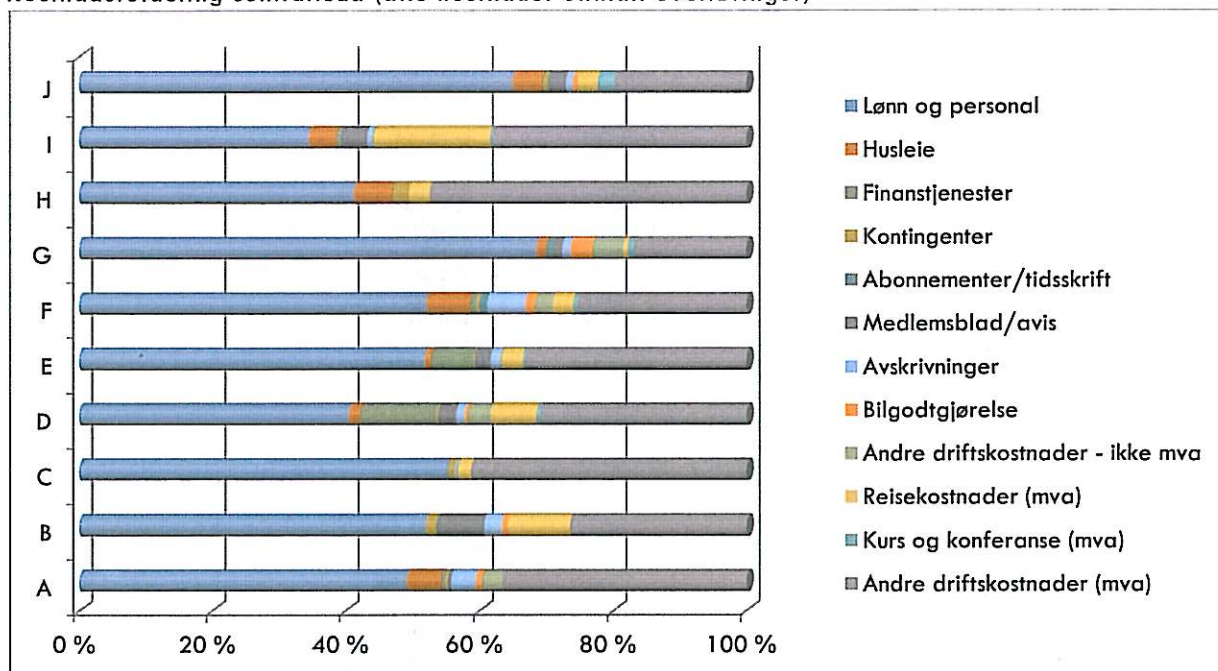
Snitt pr gruppe: Andel momspålagte kostnader for hver organisasjon av tre underledd – snitt av 10: 37,5 prosent

Snitt pr underledd: Andel momspålagte kostnader for hvert underledd – snitt av 30: 35 prosent

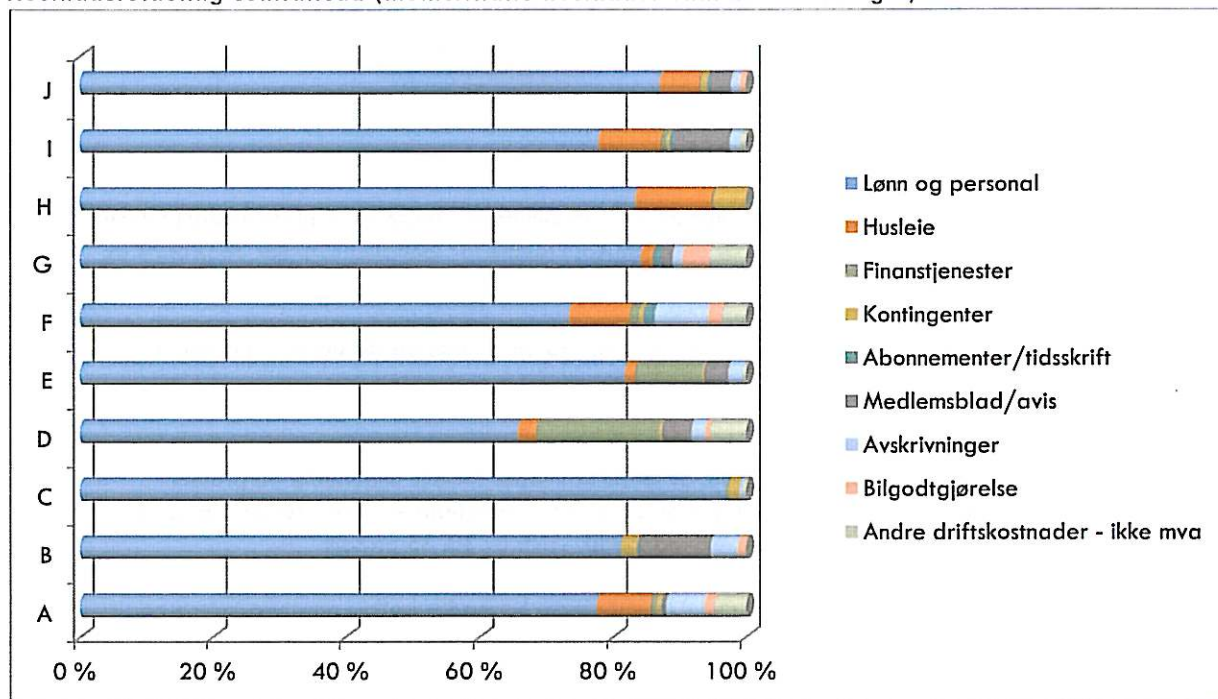
Variasjon etter metode gjenspeiler variasjonen mellom andel momsbelagte kostnader mellom organisasjonene og mellom hvert underledd i hver organisasjon.

4. MOMSKOSTNADER I SENTRALLEDD

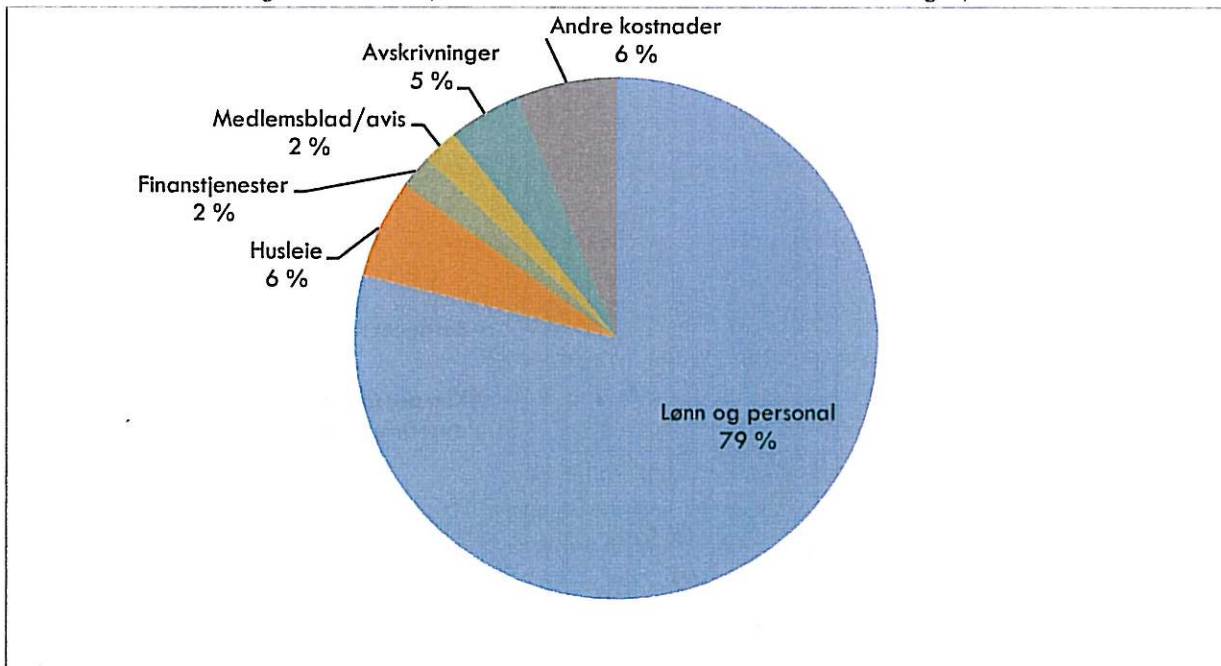
Kostnadsfordeling sentralledd (alle kostnader unntatt overføringer)

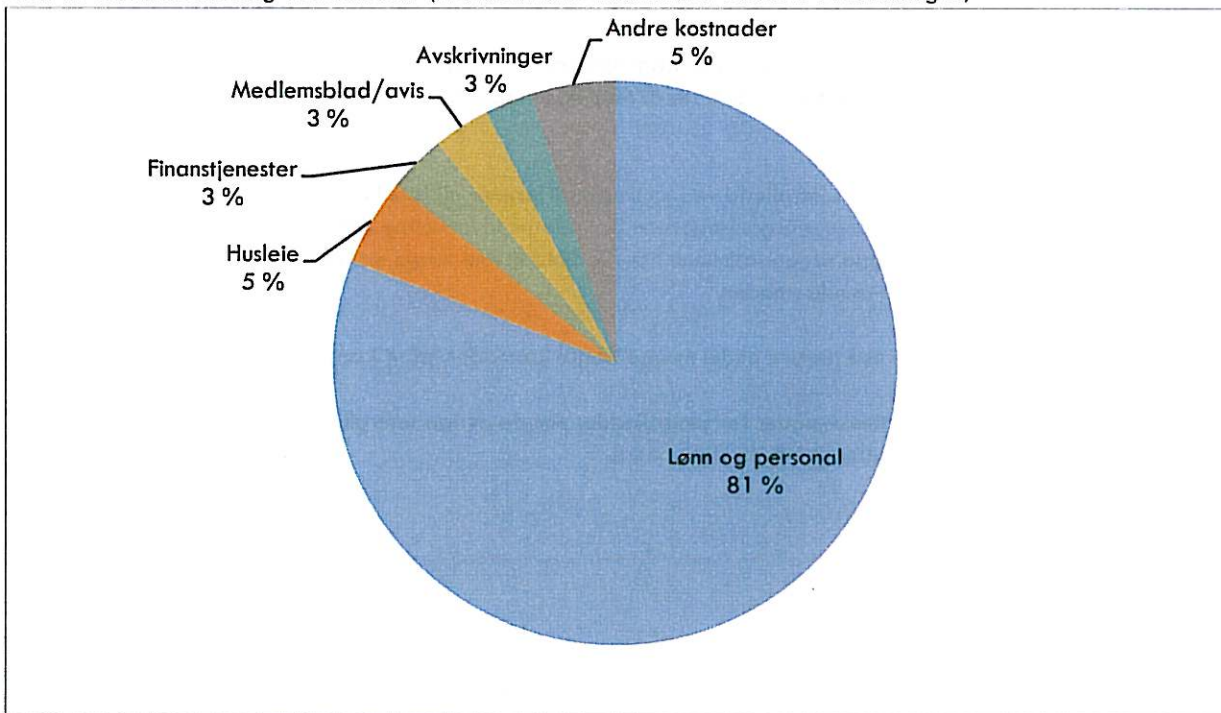
Kostnadsfordeling sentralledd (momsfritatte kostnader unntatt overføringer)

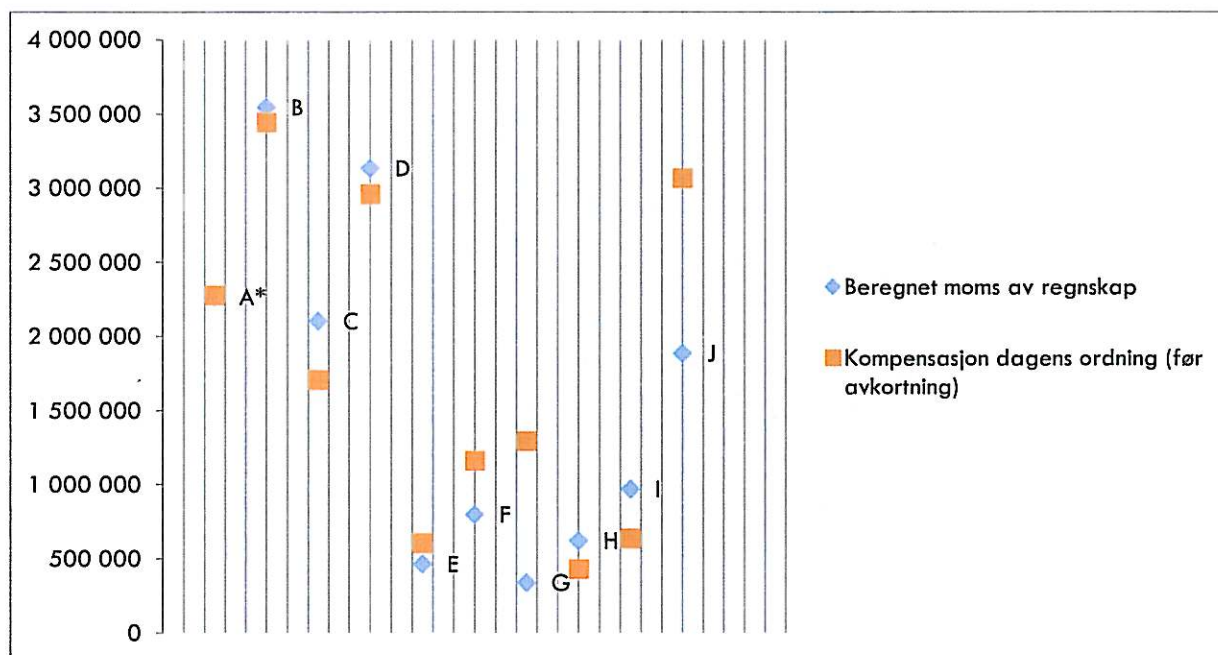
Sum kostnadsfordeling sentralledd (momsfritatte kostnader unntatt overføringer)

Snitt kostnadsfordeling sentralledd (momsfritatte kostnader unntatt overføringer)

Beregnet moms for sentralledd av regnskap etter fradrag, sammenlignet med dagens ordning

Figuren illustrerer forholdet mellom kompensasjonskrav etter dagens modell og den estimerte momskostnaden basert på poster i regnskapet (20 prosent av momspålagte kostnader). Med noen vesentlige unntak treffer ordningen sentralleddenes relativt godt:

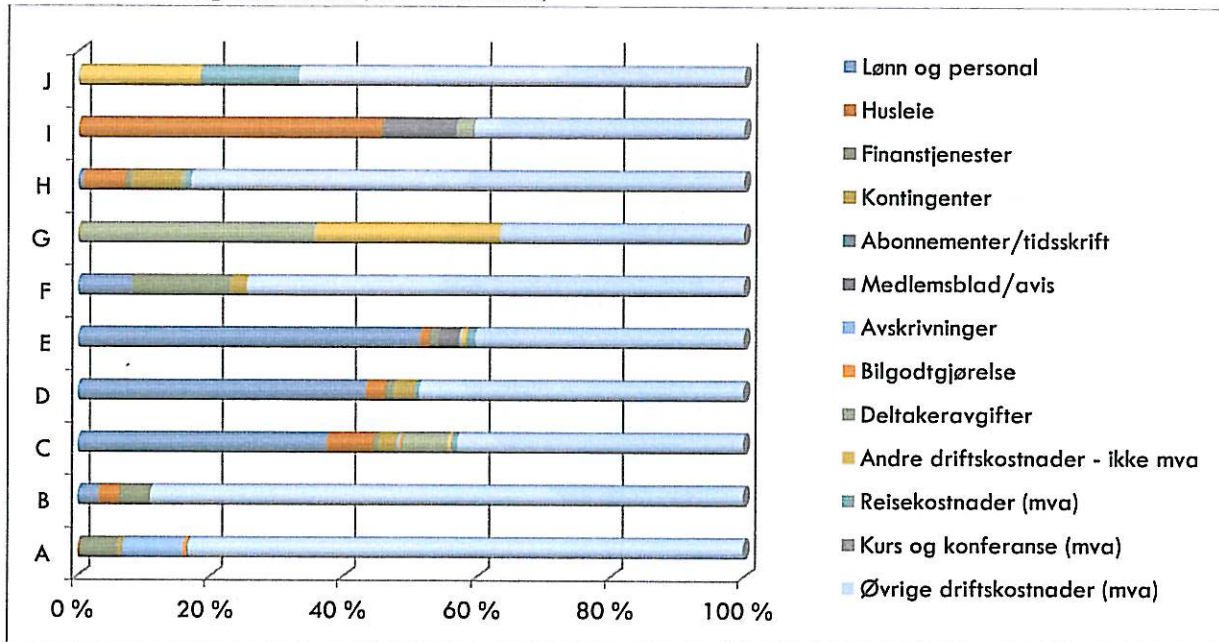
Organisasjon G og J skiller seg ut fra andre sentralledd ved en større differanse mellom beregnet moms og forventet kompensasjonskrav etter dagens ordning. Begge organisasjonene har relativt lave momspålagte kostnader etter fradrag, på 21 prosent og 9 prosent. Begge organisasjonene har i forhold til sine totale momsfr tatte kostnader høy overføring til underledd og en høy andel lønnskostnader.

Fellestrekk for organisasjon C og I er en noe høyere andel momspålagte kostnader, på 43 og 55 prosent.

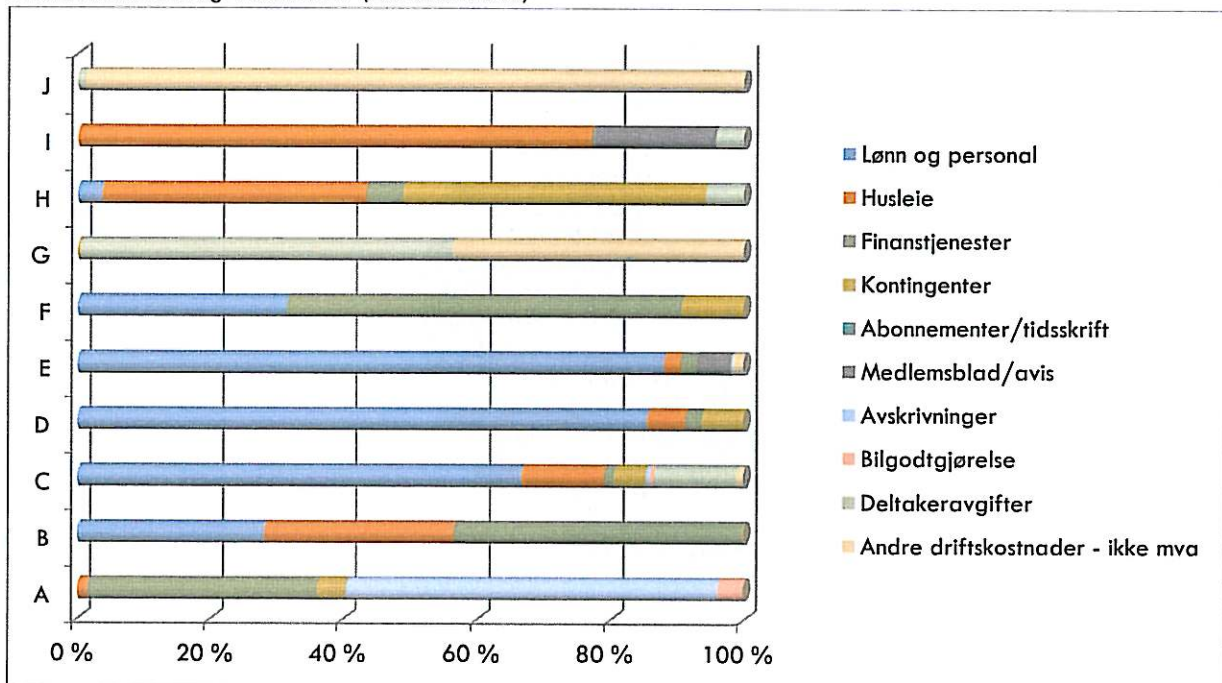
Organisasjon A har betydelig høyere driftskostnader for sentralleddet enn de øvrige sentralleddene i utvalget. I denne figuren er driftskostnadene til organisasjon A dividert med ti.

5. MOMSKOSTNADER I UNDERLEDD

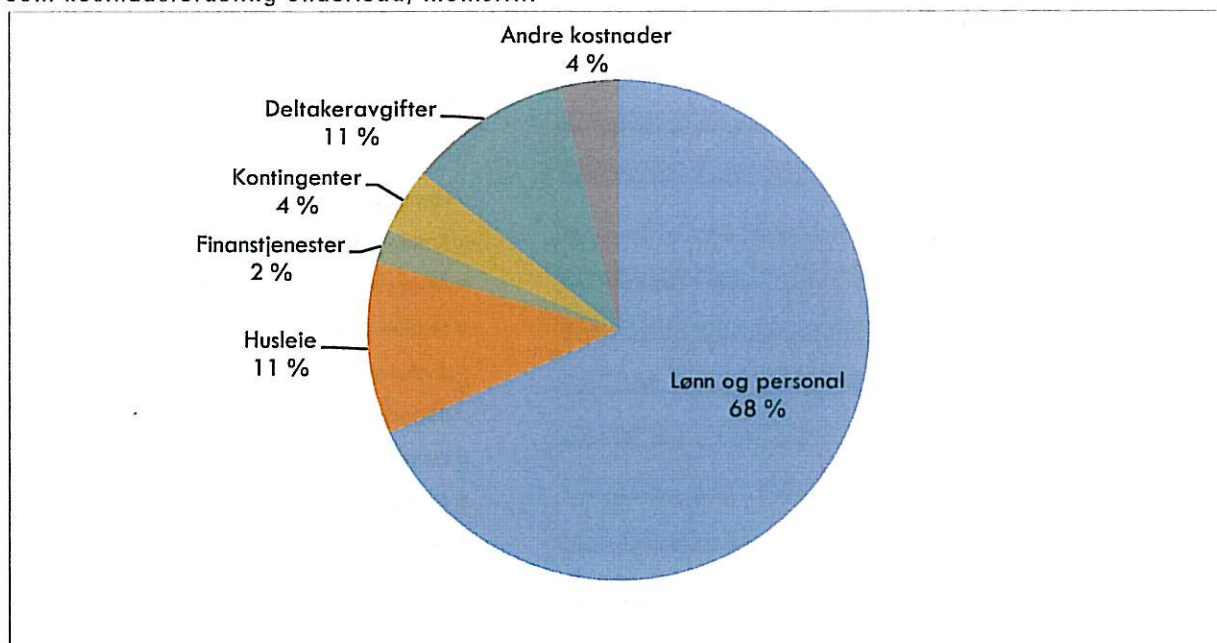
Kostnadsfordeling underledd (alle kostnader)

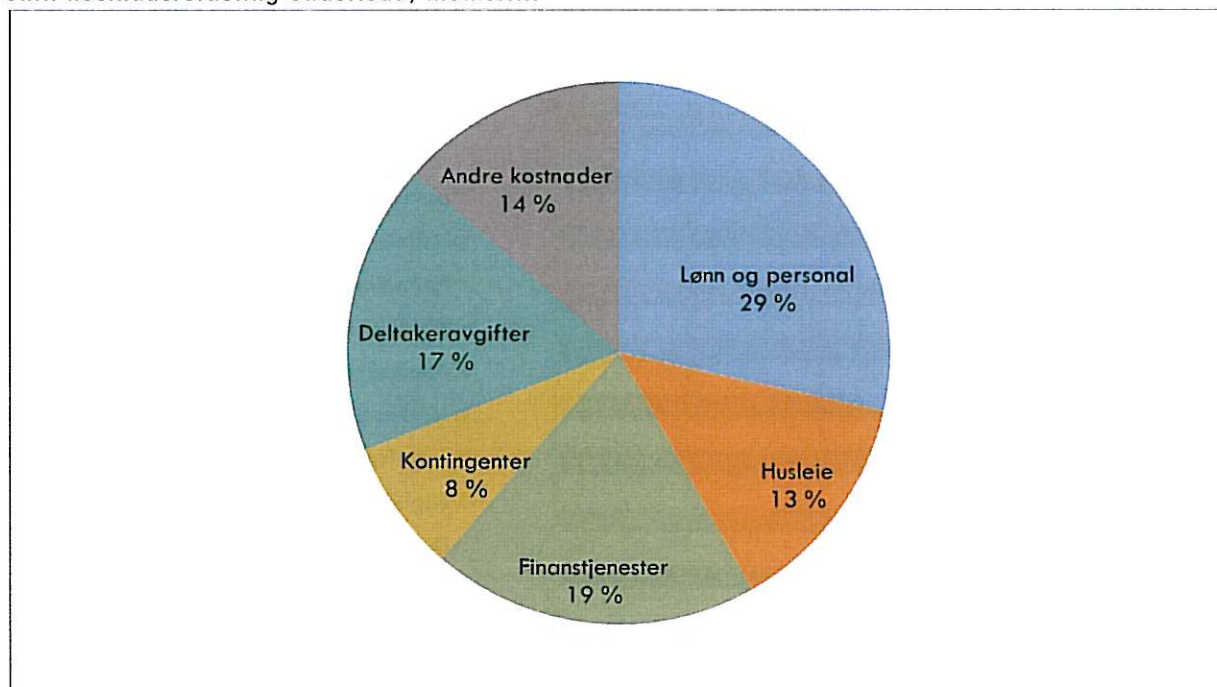
Kostnadsfordeling underledd (momsfritatte)

Sum kostnadsfordeling underledd, momsritt

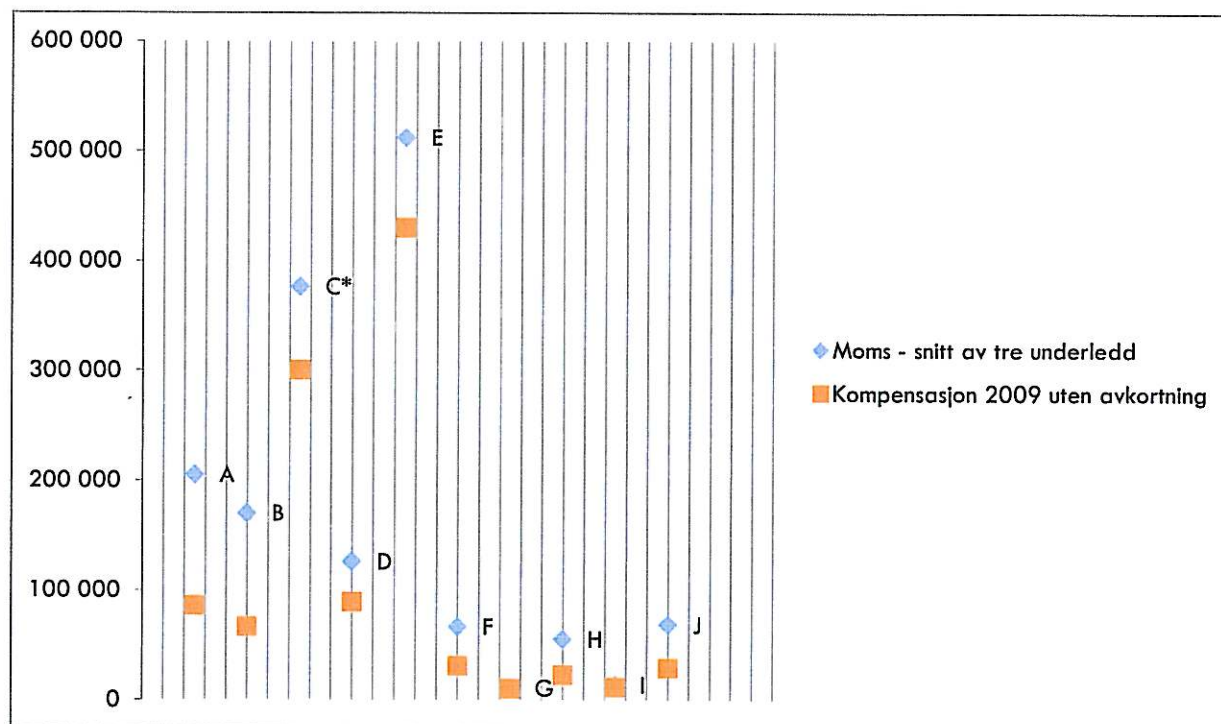

Snitt kostnadsfordeling underledd, momsritt

Forskjellene i sum og snitt skyldes at økonomien i underledd er relativt liten og at et fåtall av underleddene trekker posten lønnskostnader betydelig opp.

Beregnet moms for underledd – regnskap sammenlignet med dagens ordning

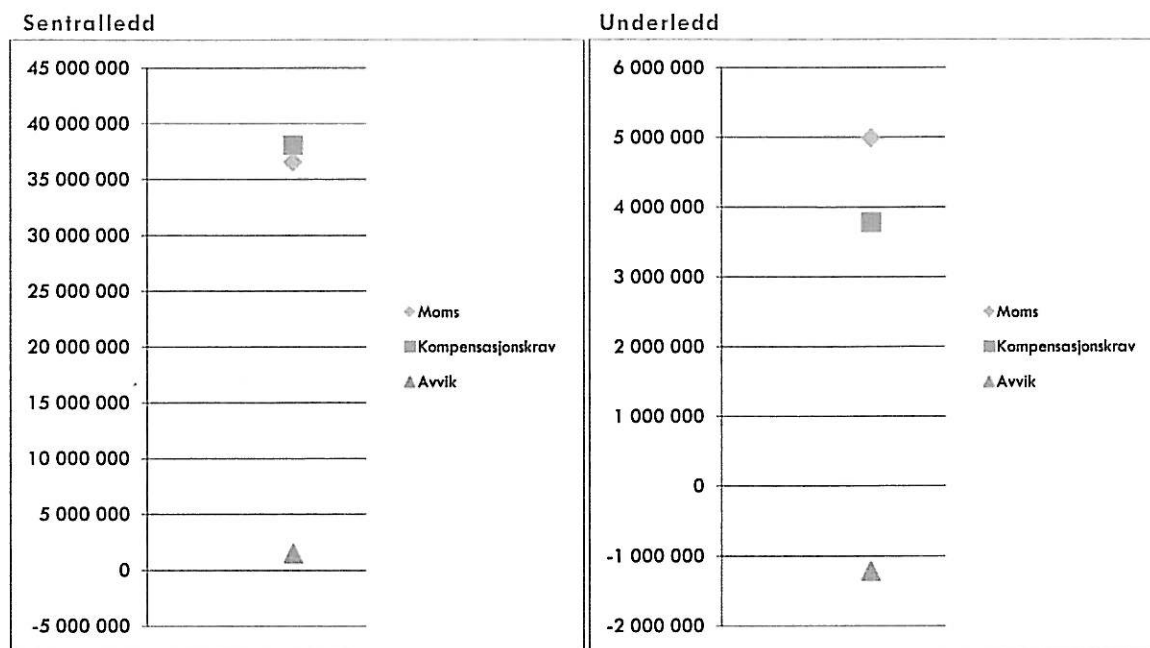
Underleddene i undersøkelsen har en forskjellig kostnadsstruktur. Forskjeller i kostnadsstruktur er hovedsakelig mellom organisasjonene, men det er også noe variasjon innen underleddene for hver organisasjon.

Ved å estimere momskostnadene fra regnskapet (20 prosent av momspålagte kostnader) har alle underledd et lavere kompensjonskrav enn momskostnader. Lavest avvik har organisasjon G med en ubetydelig differanse ved snitt av tre underledd. Høyest avvik har organisasjon A med en gjennomsnittlig differanse på kr 119 000 pr underledd.

Dette betyr at dagens beregningsmodell for momskompensasjon fører til at de aller fleste underleddene ikke får kompensert sine reelle momskostnader, også når det ikke tas hensyn til avkorting.

Organisasjon C har betydelig høyere driftskostnader for lokalledene. I denne figuren er driftskostnadene til organisasjon C dividert med ti.

6. TOTAL AV BEREGNET MOMSKOSTNAD OG BEREGNET KOMPENSASJONSKRAV

Innenfor dagens kompensasjonsordning før avkortning har utvalget et totalt krav på 41,8 millioner. Beregnet moms for hele utvalget basert på regnskapspostene er 41,5 millioner. For utvalget som helhet treffer med andre ord dagens beregningsmodell momskostnadene godt.

Sentralledd har et kompensasjonskrav på 38 millioner mot beregnet moms av regnskap på 36,5 millioner.

Underleddenes kompensasjonskrav beløper seg til 3,8 millioner, mot 5 millioner i momskostnader av regnskapet.

Avvik mellom sentralledd og underledd er på henholdsvis 1,5 millioner og -1,2 millioner, som gir en feilfordeling mellom sentralledd og underledd på 2,7 millioner. Det tilsvarer 6,5 prosent av de totale momskostnadene i utvalget.

7. HOVEDFUNN

Basert på beregninger av momspåliggende kostnader i utvalget basert på regnskapsopplysninger sammenlignet med dagens kompensasjonsordning, vil:

- Alle sentralledd i utvalget vil uten avkortning få en høyere momskompensasjon enn faktiske momskostnader
- Underleddene har med dagens ordning lavere momskompensasjon enn de reelle momskostnadene
- 7 av 10 sentralledd har høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent
- Sentralledd har mellom 9,2 og 53,2 prosent momspåliggende kostnader etter fradrag
- 28 av 30 underledd har høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent
- Laveste gjennomsnittelige momskostnader for tre underledd i en organisasjon av utvalget er 36,7 prosent, høyeste 89 prosent

11/10 2011

KOMPENSASJON AV MERVERDIAVGIFT TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Undersøkelse av 10 sentralledd og 30 underledd

Av Bjarne Dæhli på oppdrag fra Frivillighet Norge

KOMPENSASJON AV MERVERDIAVGIFT TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER

På oppdrag fra Frivillighet Norge er det gjennomført en undersøkelse om momskostnader i et utvalg frivillige organisasjoner for regnskapsåret 2009.

Rapporten beskriver:

- Utgiftsstruktur for 10 sentralledd med respektive 3 underledd
- Variasjon mellom andel momskostnader og andel kompensasjon
- Vurdering av 35 prosent merverdiavgift som beregningsnøkkel i forenklet ordning

Rapporten består av regneeksempler og kvalifiserer ikke som en utfømmende analyse av momskostnader i frivillig sektor. Rapportens hovedfunn viser imidlertid en tendens innen utvalget.

Hovedfunn:

- Alle sentralledd i utvalget vil uten avkortning få en høyere momskompensasjon enn faktiske momskostnader
- Underleddene har med dagens ordning lavere momskompensasjon enn de reelle momskostnadene
- 7 av 10 sentralledd ha høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent
- 28 av 30 underledd har høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN.....	2
2. METODE OG AVGRENSNINGER.....	2
3. KOSTNADSFORDELING I UTVALGET	4
4. MOMSKOSTNADER I SENTRALLEDD	5
5. MOMSKOSTNADER I UNDERLEDD.....	8
6. TOTAL AV BEREGNET MOMSKOSTNAD OG BEREGNET KOMPENSASJONSKRAV	11
7. HOVEDFUNN	12

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner ble innført som følge av innføringen av moms på tjenester etter merverdiavgiftsreformen i 2001. Hensikten var å kompensere frivillige lag og foreninger for merutgiftene som følge av reformen.

Ordningen ble relansert og utvidet gjennom ny forskrift om momskompensasjon for frivillige organisasjoner i juni 2010. Kulturdepartementet har ansvaret for ordningen, mens forvaltningsansvaret er lagt til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Kompensasjonen er rammestyrkt gjennom statsbudsjettet, slik at kompensasjon som tildeles den enkelte søker avkortes etter den totale, innvilgede søknadsmengden. For regnskapsåret 2009 tilsvarte dette 65 prosent av søknadsbeløpet.

Som en del av Kulturløftet II varslet regjeringen en opptrapping av midlene frem mot 2014. Ved fremleggelse av statsbudsjettet i 2010 varslet departementet en evaluering av ordningen i 2012 etter tildelingsrunden 2011.

Ordningen har en dokumentert modell og en forenklet modell. Organisasjonene velger selv om de benytter dokumentert eller forenklet modell. I dokumentert modell søkes kompensasjon basert på dokumenterte momskostnader, mens i forenklet modell oppgis de totale driftskostnader og fradrag for kostnader som faller utenfor ordningen. Søknadsbeløpet i forenklet modell beregnes på grunnlag av 35 prosent av driftskostnadene etter fradrag.

Lotteri- og stiftelsestilsynet beregningsnøkkel tar utgangspunkt i at frivillige organisasjoner betaler merverdiavgift for et beløp tilsvarende 35 prosent av driftsutgiftene. Forholdstallet for en gjennomsnittlig momssats er satt til 20 prosent.

IRIS gjennomførte høsten 2008 en internettbasert kartlegging av inntekter og utgifter i frivillige sektor. Fra sammendraget heter det blant annet at i gjennomsnitt for alle virksomheter utgjør merverdiavgiftspliktige utgifter omtrent 35 prosent av samlede driftskostnader.

En bærekraftig kompensasjonsordning for frivillige organisasjoner fordrer en beregningsnøkkel som samsvarer med de reelle momskostnadene. Hensikten med denne undersøkelsen er å se hvordan kompensasjonen slår ut i dag og hvor godt beregningsnøkkel treffer.

2. METODE OG AVGRENSNINGER

Undersøkelsen er utformet i samråd med Frivillighet Norges sekretariat med en løpende dialog på funn og problemstillinger.

Organisasjonene i utvalget

I samråd med Frivillighet Norge er ti organisasjoner valgt ut. For hver organisasjon er regnskap og momssøknad for sentralleddet innhentet. For hvert sentralledd er tre underledd undersøkt, totalt 30 underledd.

Det er stor forskjell på hvordan frivillige organisasjoner organiserer driften. Organisasjonene i utvalget tar sikte på å representere noe av mangfoldet. Utvalget representerer en bredde innen;

- forholdsmessig fordeling av sentrale driftskostnader og lokale driftskostnader
- organisasjonenes arbeidsfelt, blant annet etter ICNPO-kategoriene
- antall medlemmer og antall underledd

Henvendelsen har vært rettet sentralleddet, med spørsmål om å få innsyn i regnskap for 2009 samt grunnlag for kompensasjon sendt Lotteri- og stiftelsestilsynet i 2010. I de tilfeller hvor sentralleddet ikke har tilgang på regnskap for underledd er disse kontaktet direkte, eventuelt hentet fra organisasjonens nettside.

En av organisasjonene (A) har betydelig høyere driftskostnader for sentrallet enn resten av utvalget. En annen organisasjon (C) har betydelig høyere driftskostnader for underledd. I den visuelle fremstillingen er kostnaden dividert med ti for de berørte leddene.

I fremstillingen er organisasjonene anonymisert.

Momsbelagte og momsfritatte varer og tjenester

De mest relevante postene som ikke er momsbelagt for frivillige organisasjoner er:

- Kontingenter (til for eksempel paraplyer og sammenslutninger)
- Finanskostnader (renter, gebyrer, forsikringstjenester)
- Egne deltakeravgifter (overføring til andre ledd i organisasjonen)
- Andre overføringer til egne ledd
- Lønn og personal
- Avskrivninger
- Trykk av medlemsblad (må være periodisk, ikke publikasjoner generelt)
- Aviser unntatt mva
- Bilgodtgjørelse
- Husleie utenfor næringsdrift

Undersøkelsen legger til grunn at organisasjonene ikke betaler moms på varer og tjenester som er momsfritatte, selv om det er en mulighet for at husleie og trykk av medlemsblad er fakturert med moms fra leverandør.

Uspesifiserte prosjektkostnader er antatt momspålagte. I undersøkelsen legges det til grunn at alle kostnader i regnskapet er ment til forbruk i organisasjonen.

Det tas ikke hensyn til ulike momssatser som på mat og transport. I kompensasjonsordningen benyttes en sats på 20 prosent.

I noen tilfeller kan kostnader ved seminarer og arrangementer som føres i regnskapet være redusert som følge av egenandeler fra deltakerne. Det legges til grunn at hele kostnaden er ført i regnskapet.

Andre skjønnsmessige vurderinger er gjort der det er hensiktsmessig og direkte spørsmål om enkeltposter i regnskapet er rettet til organisasjonene hvor det har vært nødvendig.

Bestemmelser for fradrag

Momskompensasjonen skal kompensere de relevante kostnadene, det vil si driftskostnaden knyttet til den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten. Av de totale kostnadene skal sentrallet gjøre fradrag for:

- a) kontantoverføringer til egen organisasjon og samarbeidspartnere i utlandet
- b) lønnskostnader knyttet til personell stasjonert i utlandet som ikke er omfattet av punkt om kontantoverføringer
- c) driftskostnader knyttet til den merverdiavgiftspliktige delen av virksomheten, hvor de totale kostnadene knyttet til den avgiftspliktige delen av virksomheten skal trekkes ut
- d) overføringer til andre organisasjoner med rett til å søke selv, eller overføringer mellom ledd som inngår i den samlede søknaden
- e) merverdiavgiftskostnader som er kompensasjonsberettiget gjennom lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv., herunder frivillige organisasjoner som på vegne av kommune eller fylkeskommune produserer helse-, undervisnings- eller sosiale tjenester som kommune eller fylkeskommune er lovpålagt å utføre.

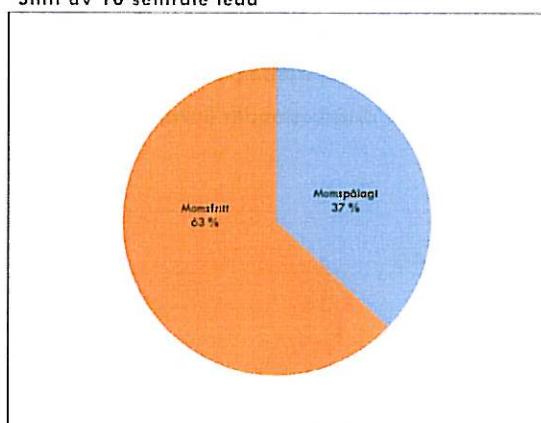
jf. § 7 femte til niende ledd og § 11

3. KOSTNADSFORDELING I UTVALGET

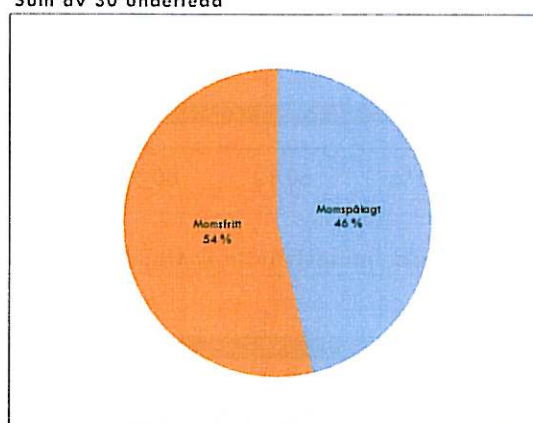
Driftskostnadene etter fradrag i utvalget spenner for sentralledd fra 6,1 mil til 325,3 mil (49.1 mil uten org A) og fra 2300 kr til 21,9 mil (2.9 mil uten org C) i underledd.

	Sentralledd(10)	Sentralledd unntatt A (9)	Underledd (30)	Underledd unntatt C (27)
Lønn og personal	kr 30 813 820	kr 14 304 979	kr 662 270	kr 139 785
Husleie	kr 2 397 358	kr 585 598	kr 107 738	kr 9 553
Finanstjenester	kr 806 890	kr 667 083	kr 21 087	kr 10 610
Kontingenter	kr 349 133	kr 205 230	kr 41 095	kr 3 206
Abonnementer/tidsskrift	kr 105 441	kr 77 978	kr 0	kr 0
Medlemsblad/avis	kr 860 051	kr 816 771	kr 6 929	kr 7 699
Avskrivninger	kr 1 757 064	kr 469 210	kr 9 722	kr 4671
Bilgodtgjørelse	kr 552 816	kr 222 876	kr 4 982	kr 307
Deltakeravgifter (egne)	kr 0	kr 0	kr 101 535	kr 2 344
Andre driftskostnader ikke mva	kr 1 422 981	kr 339 268	kr 14 617	kr 6 423
Reisekostnader (mva)	kr 1 339 010	kr 1 487 789	kr 17 519	kr 6 016
Kurs og konferanse (mva)	kr 175 699	kr 195 221	kr 0	kr 0
Andre driftskostnader (mva)	kr 20 071 480	kr 7 462 704	kr 815 312	kr 222 075

Snitt av 10 sentrale ledd

Sum av 30 underledd

Momspålagte kostnadene for sentralledd i utvalget er i snitt 37 prosent. Minste og største verdi blant sentralleddene er 18,5 og 55,6 prosent momspålagte kostnader. Sum av alle momskostnadene for sentralledd, utgjør 36 prosent av samlede driftskostnader.

De momspålagte kostnader i alle underledd i utvalget utgjør i sum 46 prosent. Minste og største verdi i utvalget er 15,9 og 99 prosent.

For underledd varierer andelen etter metode:

Sum: De totale momspålagte kostnader for alle underledd, av totale kostnader for alle underledd: 46 prosent

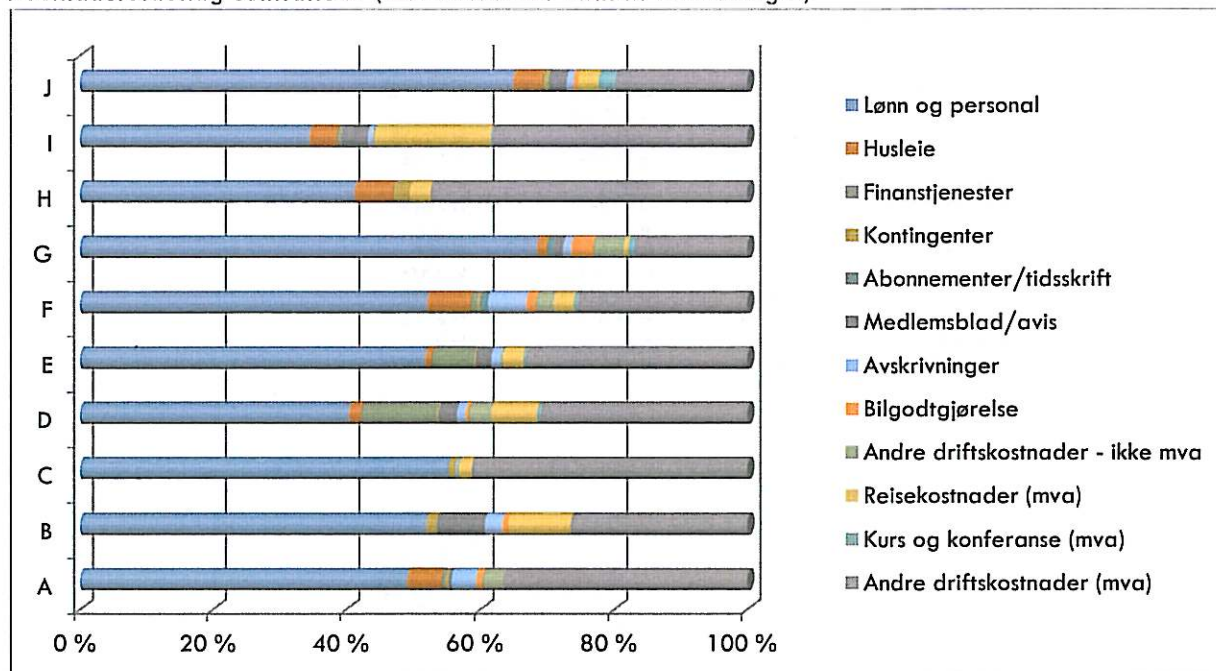
Snitt pr gruppe: Andel momspålagte kostnader for hver organisasjon av tre underledd – snitt av 10: 37,5 prosent

Snitt pr underledd: Andel momspålagte kostnader for hvert underledd – snitt av 30: 35 prosent

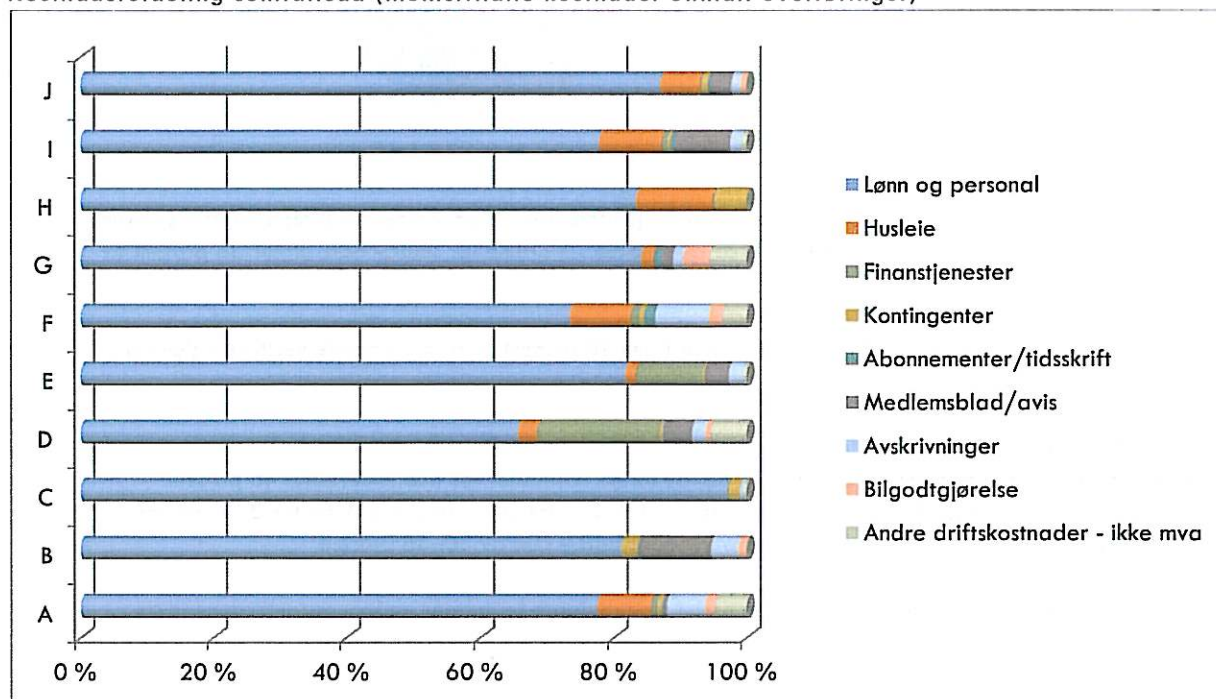
Variasjon etter metode gjenspeiler variasjonen mellom andel momsbelagte kostnader mellom organisasjonene og mellom hvert underledd i hver organisasjon.

4. MOMSKOSTNADER I SENTRALLEDD

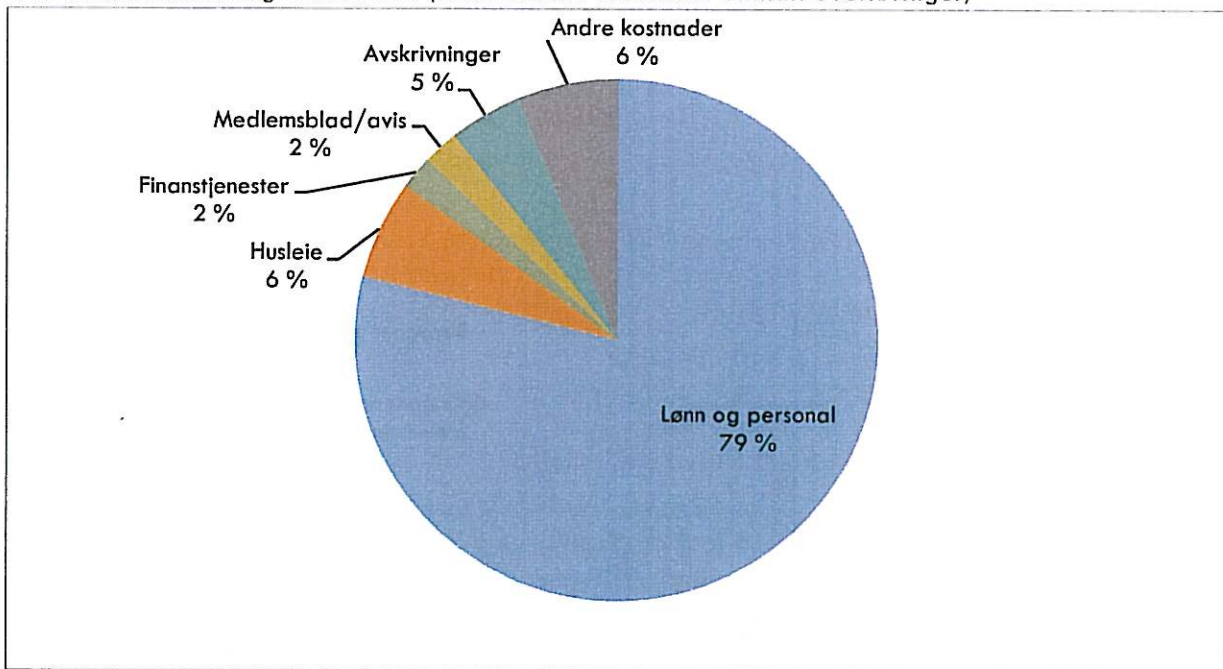
Kostnadsfordeling sentralledd (alle kostnader unntatt overføringer)

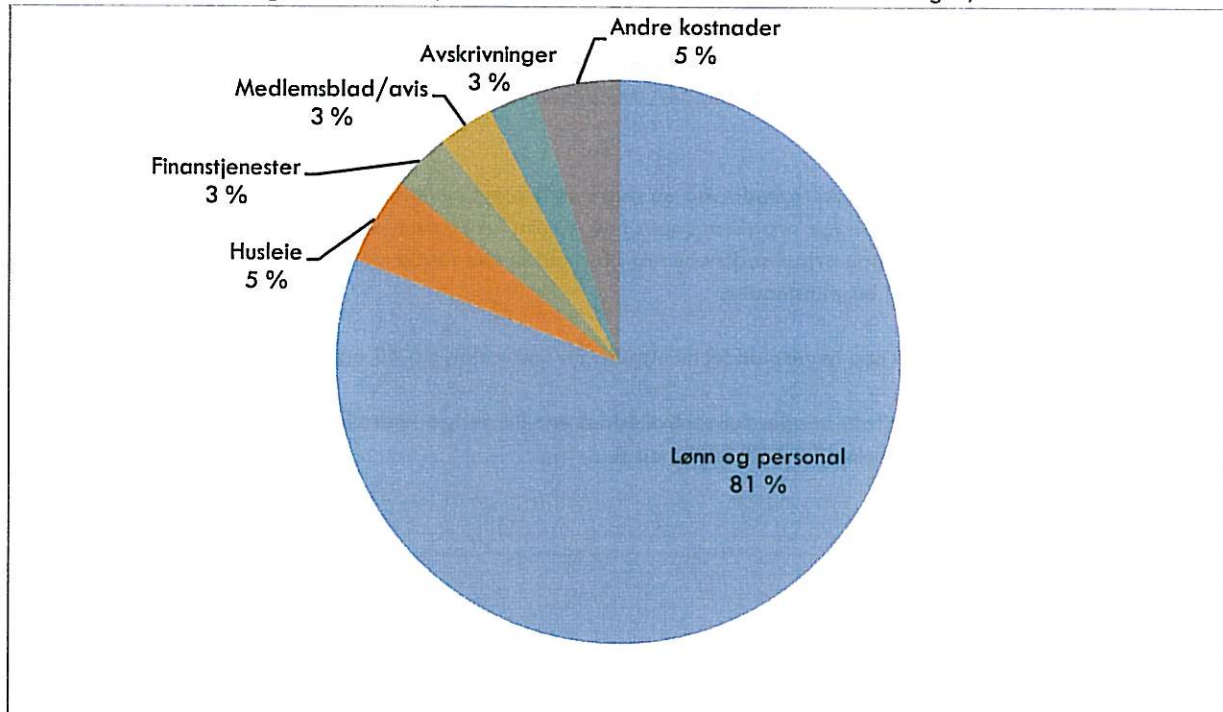
Kostnadsfordeling sentralledd (momsfritatte kostnader unntatt overføringer)

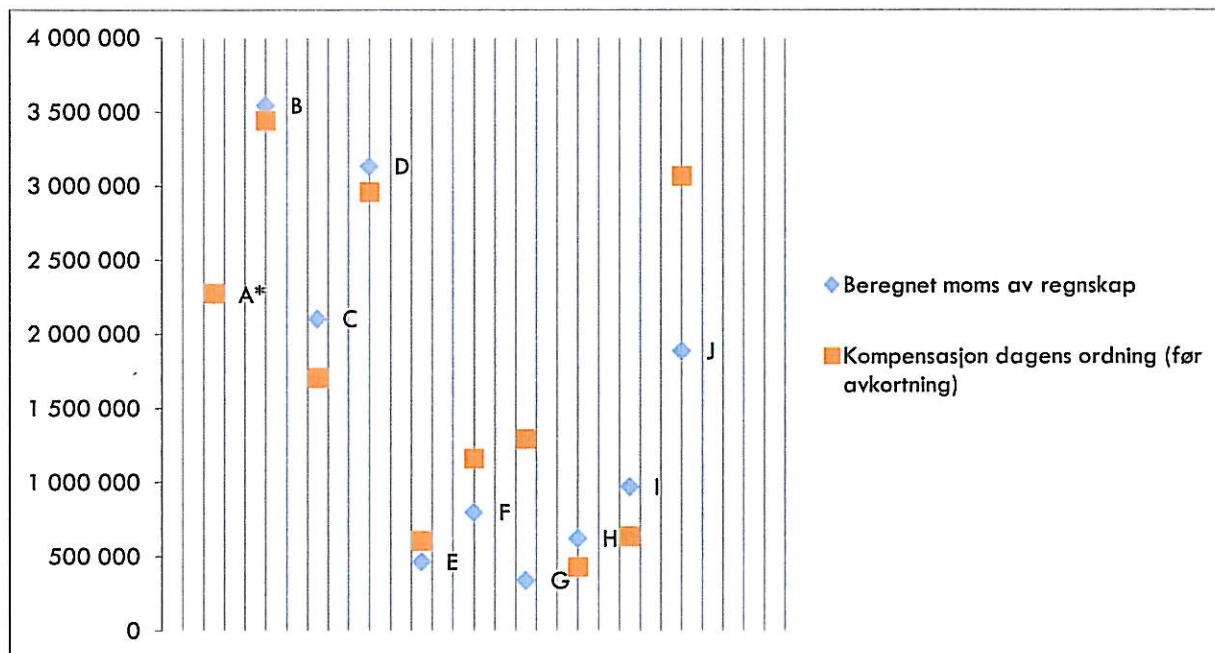
Sum kostnadsfordeling sentralledd (momsfritatte kostnader unntatt overføringer)

Snitt kostnadsfordeling sentralledd (momsfritatte kostnader unntatt overføringer)

Beregnet moms for sentralledd av regnskap etter fradrag, sammenlignet med dagens ordning

Figuren illustrerer forholdet mellom kompensasjonskrav etter dagens modell og den estimerte momskostnaden basert på poster i regnskapet (20 prosent av momspålagte kostnader). Med noen vesentlige unntak treffer ordningen sentralleddenes relativt godt:

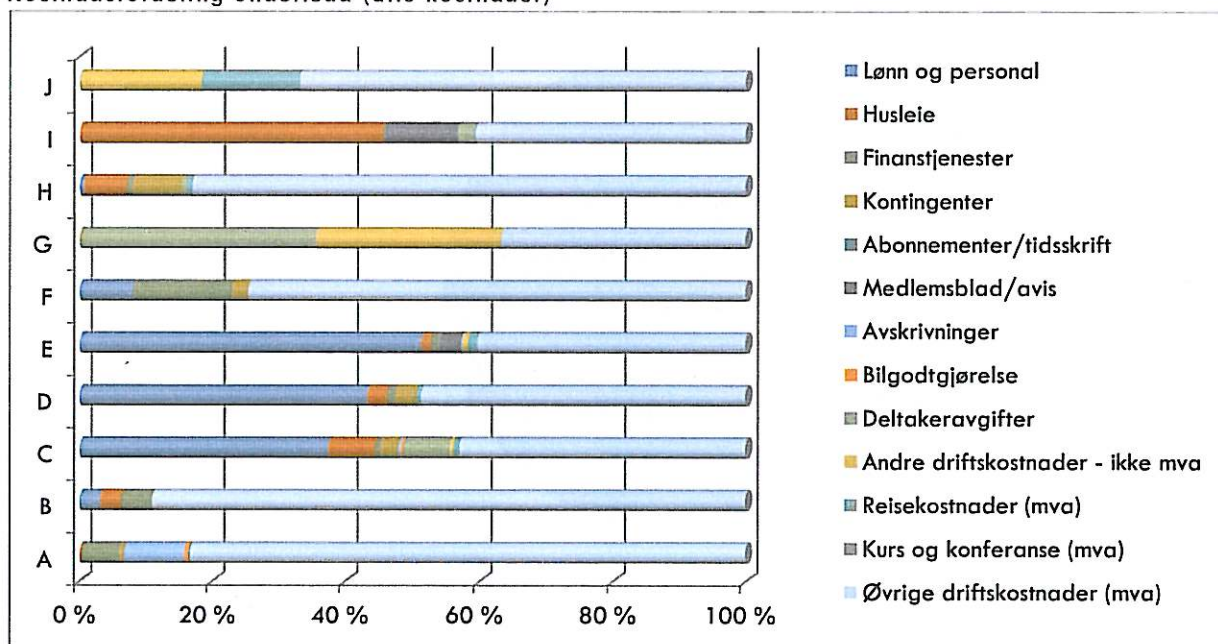
Organisasjon G og J skiller seg ut fra andre sentralledd ved en større differanse mellom beregnet moms og forventet kompensasjonskrav etter dagens ordning. Begge organisasjonene har relativt lave momspålagte kostnader etter fradrag, på 21 prosent og 9 prosent. Begge organisasjonene har i forhold til sine totale momsfritatte kostnader høy overføring til underledd og en høy andel lønnskostnader.

Fellestrekk for organisasjon C og I er en noe høyere andel momspålagte kostnader, på 43 og 55 prosent.

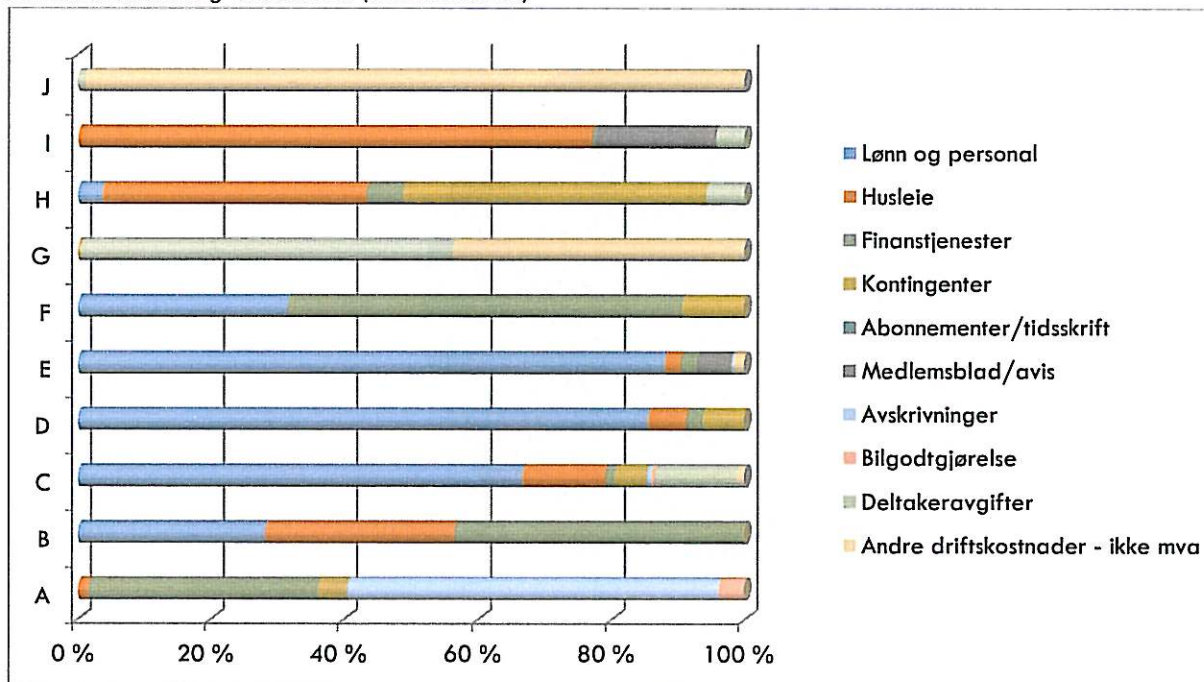
Organisasjon A har betydelig høyere driftskostnader for sentralleddet enn de øvrige sentralleddene i utvalget. I denne figuren er driftskostnadene til organisasjon A dividert med ti.

5. MOMSKOSTNADER I UNDERLEDD

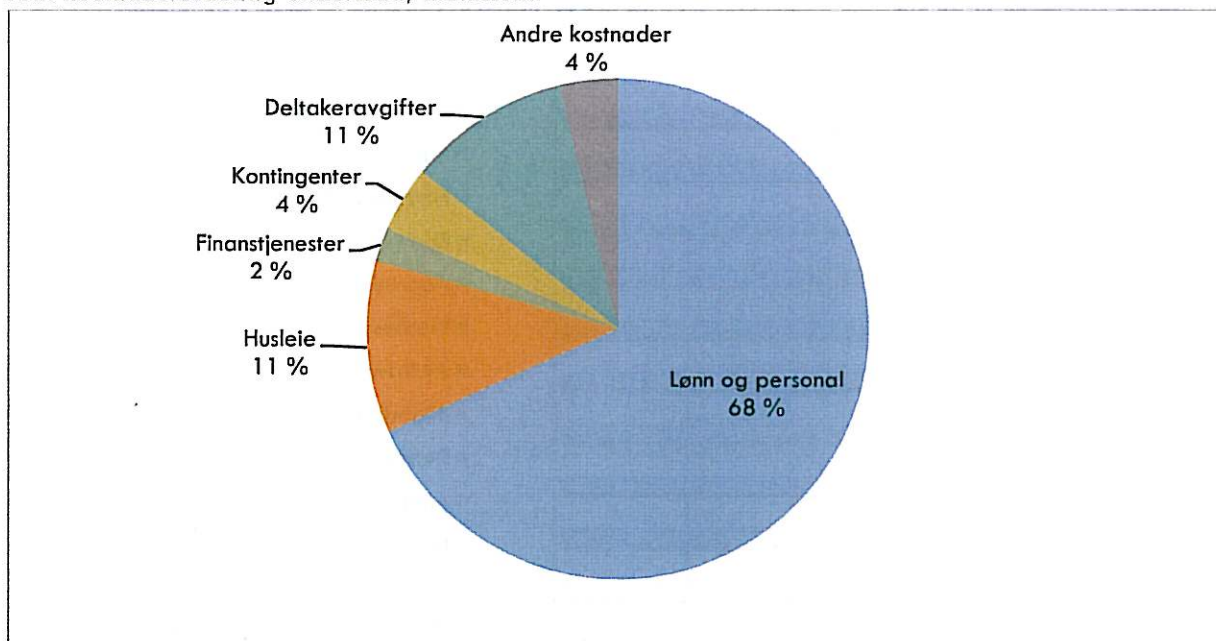
Kostnadsfordeling underledd (alle kostnader)

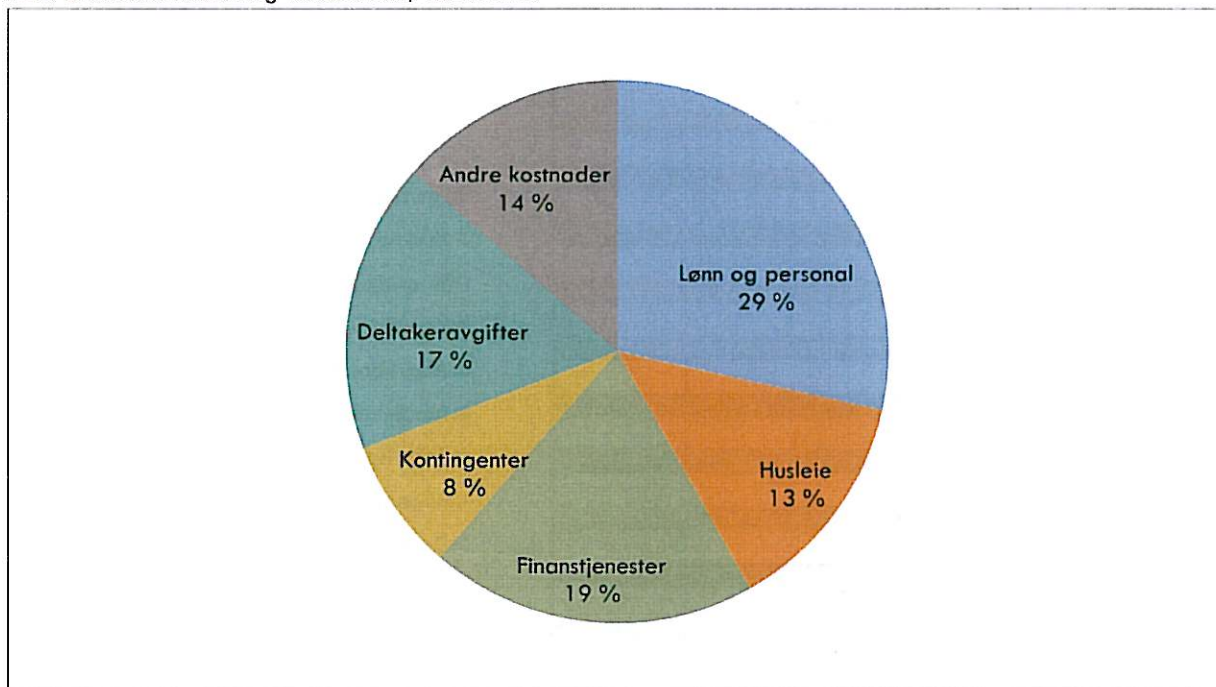
Kostnadsfordeling underledd (momsfritatte)

Sum kostnadsfordeling underledd, momsfritt

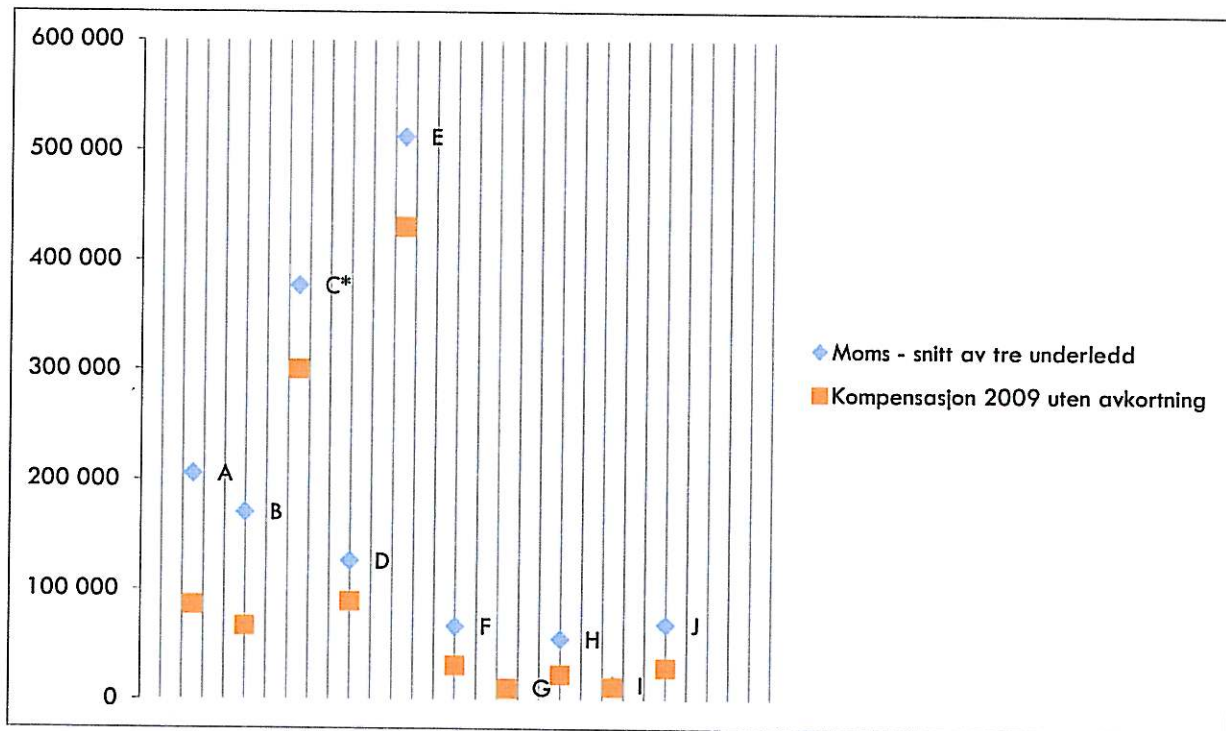

Snitt kostnadsfordeling underledd, momsfritt

Forskjellene i sum og snitt skyldes at økonomien i underledd er relativt liten og at et fåtall av underleddene trekker posten lønnskostnader betydelig opp.

Beregnet moms for underledd – regnskap sammenlignet med dagens ordning

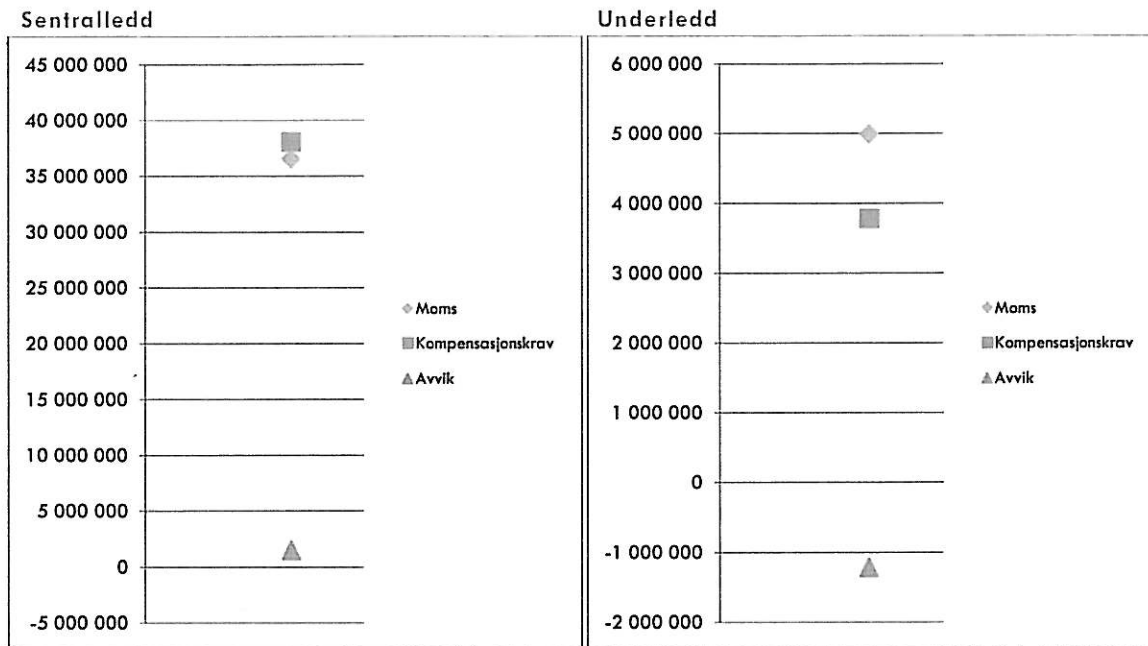
Underleddene i undersøkelsen har en forskjellig kostnadsstruktur. Forskjeller i kostnadsstruktur er hovedsakelig mellom organisasjonene, men det er også noe variasjon innen underleddene for hver organisasjon.

Ved å estimere momskostnadene fra regnskapet (20 prosent av momspålagte kostnader) har alle underledd et lavere kompensasjonskrav enn momskostnader. Lavest avvik har organisasjon G med en ubetydelig differanse ved snitt av tre underledd. Høyest avvik har organisasjon A med en gjennomsnittelig differanse på kr 119 000 pr underledd.

Dette betyr at dagens beregningsmodell for momskompensasjon fører til at de aller fleste underleddene ikke får kompensert sine reelle momskostnader, også når det ikke tas hensyn til avkorting.

Organisasjon C har betydelig høyere driftskostnader for lokalledene. I denne figuren er driftskostnadene til organisasjon C dividert med ti.

6. TOTAL AV BEREGNET MOMSKOSTNAD OG BEREGNET KOMPENSASJONSKRAV

Innenfor dagens kompensasjonsordning før avkortning har utvalget et totalt krav på 41,8 millioner. Beregnet moms for hele utvalget basert på regnskapspostene er 41,5 millioner. For utvalget som helhet treffer med andre ord dagens beregningsmodell momskostnadene godt.

Sentralledd har et kompensasjonskrav på 38 millioner mot beregnet moms av regnskap på 36,5 millioner.

Underleddenes kompensasjonskrav beløper seg til 3,8 millioner, mot 5 millioner i momskostnader av regnskapet.

Avvik mellom sentralledd og underledd er på henholdsvis 1,5 millioner og -1,2 millioner, som gir en feilfordeling mellom sentralledd og underledd på 2,7 millioner. Det tilsvarer 6,5 prosent av de totale momskostnadene i utvalget.

7. HOVEDFUNN

Basert på beregninger av momspliktige kostnader i utvalget basert på regnskapsopplysninger sammenlignet med dagens kompensasjonsordning, vil:

- Alle sentralledd i utvalget vil uten avkortning få en høyere momskompensasjon enn faktiske momskostnader
- Underleddene har med dagens ordning lavere momskompensasjon enn de reelle momskostnadene
- 7 av 10 sentralledd har høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent
- Sentralledd har mellom 9,2 og 53,2 prosent momspliktige kostnader etter fradrag
- 28 av 30 underledd har høyere andel momsbelagte kostnader enn 35 prosent
- Laveste gjennomsnittelige momskostnader for tre underledd i en organisasjon av utvalget er 36,7 prosent, høyeste 89 prosent

8. Konklusjoner og forslag

8.1. Innledende kommentar

Momskompensasjon til frivillige organisasjoner er et viktig bidrag til hele frivillig sektor. Momskompensasjon er direkte knyttet til aktivitet og fungerer godt i et bredt spekter av organisasjoner. Momskompensasjon bidrar dermed til en levende mangfoldig og uavhengig frivillighet, og derved også til et levende demokrati. De frivillige organisasjonene bidrar med enorme ressurser og verdiskaping i samfunnet. Det frivillige arbeidet tilsvarer i følge SSBs satelittregnskap for frivillig sektor i Norge 58 mrd kr. Momskompensasjonen sikrer at aktiviteten opprettholdes og videreutvikles.

Momskompensasjonsordningen må trappes opp med 300 mill kr i 2013 og 300 mill i 2014, slik at den totalt inneholder 1,2 mrd kr i 2014.

8.2. Forslag til forenklingstiltak for at flere skal kunne delta i ordningen

Intensjonen er at ordningen skal være "reelt tilgjengelig for små og store organisasjoner" (jfr. Kulturministerens brev til Frivillighet Norge 16.6.2009). Selv om langt flere underledd deltok i momskompensasjonsordningen i 2011 enn i 2010 kan intensjonen ikke sies å være oppnådd når drøyt 1/3 av organisasjonene mener de kunne søkt om ytterligere 377 mill.kr. i momskompensasjon hvis søkeforholdene var optimale. Dvs. at de hadde fått inn søknader fra underledd de mener det er realistisk å få søknader fra. Frivillighet Norge foreslår følgende:

8.2.1. For at det flere organisasjoner skal kunne søke momskompensasjon på vegne av alle underledd i organisasjonene er det viktig at søknadskjemaer er tilgjengelige i godt tid. Senest 1. mai.

8.2.2. For at det flere organisasjoner skal kunne søke momskompensasjon på vegne av alle underledd i organisasjonene bør søknadsfristen settes 1. september eller senere. Mange organisasjoner oppgir at sommerferien hindrer underleddenes deltakelse i ordningen.

8.2.4. Kravet om revisorgodkjenning av søknad om momskompensasjon må knyttes til størrelsen på organisasjonens økonomi, ikke til om organisasjonen er et sentralledd eller lokalledd. **Alle** organisasjoner som har en økonomi på under 1 mill kr – uavhengig av om de har underledd eller ikke - må fritas for krav om revisorkjenning av søknad om momskompensasjon.

8.3. Det må utvikles veiledere som gjengir vurderingskriteriene for deltakelse i ordningen

Det må utvikles veiledere for deltakelse i momskompensasjonsordningen med tydelige opplysninger om hvilke kriterier som legges til grunn for vurdering av kravet om dokumentert frivillig innsats og kravet om at organisasjonen ikke skal drive offentlig virksomhet.

8.4. For at momskompensasjonsordningen skal være robust må det være en direkte og synlig sammenheng mellom organisasjonenes faktiske momsutgifter og kompensasjonen som utbetales

Det er som nevnt en intensjon at momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner skal være reelt tilgjengelig for små og store organisasjoner. Frivillighet Norge mener det er grunn til å stille spørsmål ved om intensjonen er oppnådd fordi:

- 1/3 av medlemsorganisasjonene våre mener at de kunne fått søknader fra flere lokale ledd hvis det var enklere for lokalleddene å delta.
- Vår undersøkelse viser at nøkkelen i den forenklede modellen for momskompensasjon medfører at organisasjoner med liten økonomi systematisk får kompensert et lavere beløp enn de reelle momskostnadene de har. Nøkkelen treffer organisasjoner med stor økonomi godt. Blant organisasjonene med stor økonomi finner vi også eksempler på at nøkkelen medfører at de får beregnet kompensasjon som langt overstiger det som er organisasjonens reelle momsutgifter.

Årsaken til at den forenklede modellen fungerer ulikt for organisasjoner med liten og stor økonomi er lønnsutgiftene. Organisasjoner med liten økonomi har ingen eller små lønnsutgifter, og får dermed et lavere driftskostnadstall som det skal beregnes momskompensasjon av enn organisasjoner med stor økonomi. For sistnevnte utgjør lønnskostnadene en vesentlig del av de totale driftskostnadene som momskompensasjonen beregnes på bakgrunn av.

Frivillighet Norge er bekymret for denne skjevheten. Frivillighet Norge mener at det må gjøres grep i momskompensasjonsordningen for å sikre at sammenhengen mellom organisasjonenes reelle momsutgifter og momskompensasjonen er klar og tydelig. Organisasjoner med liten økonomi må få samme muligheter til å motta full momskompensasjon som organisasjoner med stor økonomi, og en må så langt som mulig søke å forhindre at organisasjoner mottar kompensasjon som overstiger organisasjonens faktiske momsutgifter.